

UDK - 123456789

ISSN - 123456789

br. 1 - decembar 2011

S R B I J A

COM

ČASOPIS NACIONALNOG KOMITETA
MEĐUNARODNOG SAVETA MUZEJA - SRBIJA

**TEMA BROJA:
EDUKACIJA U MUZEJIMA**

ICOM: MOJA VIZIJA

Svedoci smo jednog izvanrednog perioda za muzeje. Novi muzeji niču na svim tačkama planete, od Abu Dabija do Brazila, kao i u Kini i na mnogim drugim novim mestima. Naravno, to postavlja i nove izazove pred međunarodnu muzejsku zajednicu: kako obezbediti standarde i etički kodeks ponašanja koji će omogućiti kulturnu razmenu među narodima? Kako možemo biti sigurni da će svi delovi sveta biti uključeni u ove brze promene? Kako možemo danas, u doba krize i smanjenja budžeta, obezbediti da vlade nastave da finansiraju muzeje kao ključne faktore u predstavljanju atraktivnosti svojih zemalja i promovisanju nacionalnih kultura?

Tokom poslednje tri godine ICOM je napravio snažan udar na međunarodnu muzejsku scenu: uticao je na međunarodnu kulturnu konvenciju o svetskoj baštini, rad 31 naučnog međunarodnog komiteta postao je relevantan za muzejsku profesiju, 200 konferencija pod pokroviteljstvom ICOM-a održa se svake godine širom sveta, Međunarodni dan muzeja se slavi u više od 120 zemalja, Generalnoj konferenciji ICOM-a u Šangaju prisustvovalo je 4500 delegata, među kojima i predsednici Konare i Širak, koji su istakli važnost muzeja u današnjem svetu.

Na početku nove dekade naša organizacija mora da nastavi da gradi i jača impresivnu mrežu muzejskih profesionalaca – više od 28.000 stručnjaka iz polja zaštite kulturnog nasleđa. Zbog toga je ICOM prošlog juna usvojio novi strateški plan za period 2011-2013. godine, kako bi se otvorile nove perspektive i pružila prilika da se iskoriste mogućnosti koje pruža brza promena "muzejskog pejzaža". Fokus je na četiri glavna polja razvoja: više prednosti i transparentnosti za članove ICOM-a; razvoj ekspertize u sferi muzeologije i heritologije; jačanje uticaja ICOM-a i postizanje liderske pozicije u sektoru zaštite; razvoj i rukovođenje resursima kako bi se Strateški plan uspešno implementirao. Namera je da se neki od ovih ciljeva postignu u periodu od tri godine, dok će ostali inspirisati ICOM-ove akcije još mnogo godina i postati deo naše dugoročne vizije.

Srbija je pokazala veliku dinamičnost kada je reč o muzejima. Nekoliko ključnih događaja je održano u Srbiji, i to je stavljalo na lidersku poziciju u ovoj oblasti. Odlična koordinacija je postignuta u regionu kroz ICOM-ovu regionalnu alijansu za Jugoistočnu Evropu koja služi kao most među narodima. To je prvoklasan primer onoga što jeste bila osnovna misija ICOM-a kada je osnovan 1946. godine pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija – da podstakne dijalog među državama.

Za kraj, želeo bih da vas pozovem, drage kolege iz Srbije, kao deo naše međunarodne zajednice muzeja, da radite zajedno na inkluzivan i participativan način i da usvojite ovu viziju za našu bogatu i raznovrsnu disciplinu.

Hans-Martin Hinc
predsednik ICOM-a

6. novembar 2011.

UVODNA REČ

Zahvaljujući razumevanju i finansijskoj podršci Ministarstva kulture Srbije, iz štampe po prvi put izlazi Bilten Nacionalnog komiteta ICOM-a koji po sadržaju i vizuelnom izgledu priliči ulozi i renomeu koji ima naše udruženje.

Kvalitetna štampa i zavidan grafički dizajn Biltena samo su još jedan mali prilog činjenici da Nacionalni komitet ICOM-a Srbije i u globalno nezavidnoj ekonomskoj situaciji predano radi na afirmaciji esnafa i podizanju muzejskih standarda.

I pored nezavidne i teške ekonomske situacije, naš Nacionalni komitet je prethodnih godina postigao značajne rezultate. Ti rezultati vidljivi su, pre svega, na planu muzejske decentralizacije u Srbiji i evropskih muzejskih integracija. Naš rad odvijao se na dvosmernom koloseku. Jedan pravac išao je iz Beograda ka unutrašnjosti Srbije, drugi iz naše prestonice ka zemljama regiona i članicama Evropske unije.

Omasovili smo članstvo. ICOM Srbije „ušao je“ u gotovo sve delove naše Republike. Naš Nacionalni komitet trenutno ima oko 250 članova i jedan je od najbrojnih u porodici evropskih Nacionalnih komiteta. ICOM je u najvećem delu pokrio muzejsku mrežu Srbije, što će, verujemo, tek plodotvorno delovati na sveukupnu ulogu i značaj muzeja kod nas.

ICOM Srbije je inicirao i uspeo da uspostavi prekinutu saradnju medju zemljama regiona, nekadašnjim republikama SFRJ. Pokrenuli smo i organizovali susrete članova nacionalnih komiteta ICOM-a Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Prvi susreti održani su 2008. god. u Prijepolju, drugi godinu dana kasnije u Sarajevu, a treći prošle godine u Zagrebu. Susret u Prijepolju bio je prvi zajednički skup muzejskih radnika ove tri države nakon 1990. god.

Pokrenuli smo i stručne seminare sa temom „Nove muzejske postavke“. Prvi seminar, veoma uspešan, održan je 2008. god. u Pedagoškom muzeju u Beogradu. Drugi seminar sa ovom aktuelnom temom za našu struku održan je ove godine u Nišu. Tendencija je da *nove muzejske postavke i nova muzejska praksa* zažive u celoj Srbiji. To je pravi put ka evropskim integracijama i svetskim muzejskim standardima kojima teži i koje promoviše NK ICOM-a Srbije

Slavoljub Pušica

Predsednik NK ICOM-a Srbije

Etnografski muzej u Beogradu, radionica: Dete i tradicija, 2004.

SADRŽAJ

str. 2 ICOM: MOJA VIZIJA
Hans-Martin Hinc

str. 3 UVODNA REČ
Slavoljub Pušica

str. 5 MUZEJI U SVETU KOJI SE
MENJA
Marija Radin

str. 7 UPRAVLJANJE ZNANJEM I
MUZEJI
Marija Radin

str. 10 MUZEJSKA EDUKACIJA
I KULTURNA AKCIJA – KA DOBROJ
PRAKSI
Snežana Mišić i
Aleksandra Stefanov

str. 12 EDUKACIJA U OBLASTI
KONZERVACIJE
Aleksandra Nikolić

str. 14 MUZEJ KONTRACPCIJE
I ABORTUSA I PROBLEMATIČNO
NASLEDE
Ana Panić

str. 16 IZMEĐU - KULTURA
ODEVANJA IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA
Vanja Balaš

str. 19 TAJNA OZNAKA NA
MUZEJSKOM PREDMETU
Živojin Tasić

str. 20 ISTORIJAT EDUKACIJE,
UKRATKO
Una Popović

str. 21 UČENJE UNUTAR
INTERDISCIPLINARNOG KONTEKSTA
Una Popović

str. 24 INTERVJU: ROBERT RIKEL,
SAVREMEN MUZEJ OKRENUT JE
PUBLICI
Ana Panić

str. 27 INTERVJU: HELEN LARŠON,
MUZEJI - ARENE ZA UČENJE?
Ana Panić

str. 30 SEMINAR „ŠKOLA
NASLEDA“
Tijana Čolak-Antić

str. 31 UMETNOST BAVLJENJA
PUBLIKOM
Ana Panić

str. 34 SISTEM PLANIRANJA
PEDAGOŠKOG RADA
Mila Karas

str. 36 II FAZA PROJEKTA
- PRIMENA PROCENE RIZIKA U
JUGOISTOČNOJ EVROPI
Vesna Živković

str. 38 MUZEJI U REGIONU –
INOVACIJAMA IZ KRIZE
Borka Božović

str. 41 NOVE MUZEJSKE POSTAVKE I
REKONSTRUKCIJA MUZEJA
Marija Radin

str. 43 INKLUZIJA U MUZEJIMA –
PRIMER GALERIJE FRESAKA
Ivan Kručićanin

str. 44 GODŠNJE NAGRADE NK
ICOM-a

str. 45 MEĐUNARODNI KOMITETI
ICOM-a
priredio Živojin Tasić

Fotografija sa naslovne strane:
Etnografski muzej u Beogradu

**Novembra 2010. godine
u Šangaju (Kina)
održane 22. generalna
konferencija i 25.
generalna skupština
ICOM-a**

MUZEJI U SVETU KOJI SE MENJA

Marija Radin

- *Novi predsednik ICOM-a
Hans-Martin Hinc*
- *Nacionalni komitet Srbije
predstavljali predsednik
Nacionalnog komiteta
Srbije Slavoljub Pušica
i sekretar Marija Radin
(oboje zahvaljujući grantu
dobijenom od Sekretarijata
ICOM-a) i Borka Božović,
potpredsednik*
- *Iz Srbije bila još i prof.
dr Mila Popović-Živančević,
predsednik ICOM-SEE
(Regionalna alijansa ICOM-a
za Jugoistočnu Evropu)*

Po veoma obimnom Programu konferencije, tokom šest dana, od 07. do 12. novembra održavani su sastanci Savetodavnog komiteta ICOM-a, većine Međunarodnih komiteta ICOM-a i regionalnih alijansi, nekoliko radionica i, na kraju, Generalna Skupština (12.11.2010).

Na dvodnevnom zasedanju **Savetodavnog komiteta ICOM-a** podnet je, najpre, **Izveštaj o trogodišnjim aktivnostima ICOM-a (2007-2010)**, a onda su predstavljeni Memorandum o razumevanju između ICOM-a i ICOMOS-a (International Council on Monuments and Sites), **publikacija „Ključni koncepti u muzeologiji“ (Key Concepts of Museology)**, analiza budžeta za 2011. godinu i evaluacija strateškog plana 2008-2010 i koncept novog strateškog plana 2011-2013. godine. Savetodavni komitet je usvojio temu za Međunarodni dan muzeja u 2012. godini – „Muzeji u svetu koji se menja“ (Museums in a changing world).

Na sastancima ovog komiteta prezentovana je nova baza podataka ICOM o celokupnom članstvu, koja treba da bude završena tokom 2011. godine. i promovisan Međunarodni žurnal nematerijalne baštine „International Journal of Intangible Heritage“; Savetodavni komitet ICOM-a ponovo je za predsednika izabrao Knuta Vika (Knut Wik), a za potpredsednika Kwama Sarponga (Kwame Sarpong), koji su te funkcije obavljali i do konferencije u Šangaju.

Tokom konferencije održano je nekoliko radionica, među kojima treba istaći radionicu o projektu **„Mini web site“** koji omogućava nacionalnim komitetima da kreiraju i besplatno postave svoje sajtove na nalogu ICOM-a (uz nekoliko ograničenja) i radionicu o organizovanju **Međunarodnog dana muzeja**. U okviru obeležavanja Međunarodnog dana muzeja u 2011. godini ICOM je predložio dve novine: prva se odnosi na zajedničke projekte muzeja sa arhivima, zavodima,

KONFERENCIJE

bibliotekama i drugim institucijama i organizacijama zaštite nasleđa. Tim povodom ICOM je uspostavio saradnju sa sledećim institucijama: UNESCO, Memory of the World, CCAAA Co-ordinating Council of Audiovisual Archive Association, ICOMOS, ICA – International Council on Archives, IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions.

Druga novina tiče se zajedničkih projekata ICOM-a sa organizacijom „Noć muzeja“ (Museum Night). Tokom 2010. godine ICOM je uspostavio partnerske odnose sa tom organizacijom, koju je 2005. godine pokrenulo Ministarstvo kulture Francuske. Na taj način se, po prvi put, ostvaruje saradnja Međunarodnog saveta muzeja sa organizacijom „Noć muzeja“ prilikom obeležavanja Međunarodnog dana muzeja.

Generalna skupština ICOM-a

Generalna skupština, 25. po redu, održana 12. novembra. Protekla je u atmosferi brojnih rasprava učesnika sa predsednicom ICOM-a Alisandrom Kumins (Alissandra Cummins) i Izvršnim odborom. Predsednica Alisandra Kumins je otvorila Skupštinu skraćenim izveštajem o trogodišnjim aktivnostima ICOM-a.

Po finasijskom izveštaju blagajnika Međunarodnog saveta, 2009. godina završena je sa suficitom od 41.649,00 evra, što je očigledan uspeh u odnosu na 2008.

Šangaj 2010. godine

godinu koja je završena sa deficitom od 222.000,00 evra. Ovakav rezultat je postignut zahvaljujući povećanju broju članova, kao i sprovođenju politike štednje. Bolje finasijsko poslovanje omogućilo je pokretanje nekoliko projekata tokom 2010. godine – kreiranje baze podataka o članovima, nov sajt ICOM-a itd.

Generalna skupština usvojila je predlog Generalnog direktora ICOM-a Žilijena Anfrinsa (Julien Anfruns) da se tokom 2011. i 2012. godine iznos članarine ne menja za kategorije 2, 3 i

4 (Srbija spada u kategoriju 3), ali da se promeni članarina za institucionalne članove, u skladu sa kategorijom kojoj pripadaju.

Na generalnoj skupštini je usvojen i predlog da se 23. generalna konferencija i 28. skupština održe 2013. godine u Rio De Žaneiru (Brazil).

22. generalnu konferenciju i 25. generalnu skupštinu ICOM-a zatvorili su Alisandra Kumins i bivši predsednik Francuske Žak Širak (Jacques Chirac).

Novo rukovodstvo ICOM-a

Generalna skupština izabrala je i novo rukovodstvo i Izvršni odbor koji će ove funkcije obavljati u periodu od 2010. do 2013. godine: za predsednika ICOM-a je izabran Hans-Martin Hinc (Hans-Martin Hinz), za potpredsednike Džordž Abungu (George Abungu) iz Kenije i Tereza Šajner (Teresa Scheiner) iz Brazila, i za blagajnika Dominik Ferio (Dominique Ferriot) iz Francuske.

Članovi Izvršnog odbora su iz Kine, Brazila, Dominikanske Republike, Francuske, Kanade, Hrvatske, Danske, Italije, Egipta, Holandije i Amerike.

**Konferencija
Međunarodnog
komiteta ICOM-a za
dokumentaciju, 23. po
redu, održana je od
04. do 09. septembra
2011. godine u Sibiju
(Rumunija)**

Marija Radin

- *Konferencija Međunarodnog komiteta za dokumentaciju (CIDOC)*
- *Tema: Upravljanje znanjem i muzeji*

Ovogodišnja konferencija Međunarodnog komiteta ICOM-a za dokumentaciju, 23. po redu, održana je od 04. do 09. septembra u Sibiju, Rumunija. Tema je bila „Upravljanje znanjem i muzeji“ (Knowledge management and museums).

Konferencija je bila posvećena razmatranju teorijskih, organizacionih, zakonodavnih, tehnoloških i tehničkih segmenata upravljanja znanjem u takozvanim

institucijama sećanja (Memory institutions), sa zajedničkom polaznom tezom da je upravo beleženje i prenošenje znanja o predmetima i muzejskim zbirkama osnovni zadatak muzejske dokumentacije.

Promena odnosa prema muzejskom predmetu i muzeju (predmet je nosilac informacija a muzeji treba da pružaju znanje a ne samo podatke) postavlja dokumentaciju u središte aktivnosti u muzeju i povlači brojna nova pitanja: šta

Otvaranje 23. godišnje konferencije Međunarodnog komiteta ICOM-a za dokumentaciju CIDOC

KONFERENCIJE

zaista znamo o zbirkama; da li sve informacije treba učiniti dostupnim; kome znanje o kulturnom nasleđu pripada – institucijama, profesionalcima ili svima?

Predavanja i radionice ovogodišnje konferencije su bile tematski podeljene na nekoliko grupa: savremene tehnologije i postojeći sistemi dokumentacije; upotreba savremenih sredstava komunikacije za prenošenje tzv. muzejskog znanja; CIDOC-ov CRM standard.

Tokom konferencije održani su sastanci nekoliko radnih grupa CIDOC-a:

- Transdisciplinarni pristup u dokumentaciji (Transdisciplinary approaches in documentation);
- Povezani podaci o kulturnom nasleđu (Linked data for cultural heritage);
- LIDO (Lightweight information describing objects);
- Standardi u dokumentaciji (Documentation standards).

U okviru brojnih prezentacija koje su održane kolegica Marija Radin, konzervator u Centralnom institutu za konzervaciju, predstavila je rad „Upravljanje konzervatorskom dokumentacijom“ (Conservation Documentation Management).

Sastanak radne grupe Dokumentacioni standardi

Transdisciplinarni pristup dokumentaciji

Pristup polazi od stava da opis predmeta i obrada podataka nije više samo administrativna aktivnost već treba i da olakša naučnu i istraživačku delatnost. Prilikom opisa predmeta i obrade tih podataka, treba da se razmišlja o tome da će se isti podaci koristiti u naučne i istraživačke svrhe, tako da osnovni entiteti – šta, ko, gde, kada, odnosno koncept, osoba, mesto i aktivnost moraju da budu međusobno povezani. Transdisciplinarni pristup podrazumeva da naučnici i stručnjaci iz različitih naučnih disciplina obrađuju delove informacija o nekom predmetu (jer kreiranje muzejskog znanja prevazilazi domene samo jedne nauke), kao i upotrebu spoljnih podataka, podataka iz različitih institucija korišćenjem različitih baza podataka čija je verodostojnost priznata.

Konceptualni referentni model

CRM (Conceptual reference model) standard predstavlja osnovu za različite projekte u oblasti upravljanja znanjem u kulturnom nasleđu. To je ontologija koju je razvio CIDOC i namenjena je olakšavanju integracije, medijacije i razmene heterogenih podataka i informacija o kulturnom nasleđu. Cilj je da se stvori semantička definicija koja je neophodna da se lokalni izvori informacija preobrazu u koherentan globalni izvor, unutar jedne institucije, lokalne ili svetske mreže. CRM je deskriptivan i odnosi se na ono što institucije zaštite kulturnog nasleđa dokumentuju, ne na ono što bi trebalo da dokumentuju.

LIDO

Lido (lightweight information describing objects) je HML šema za prikupljanje i dostavljanje metapodataka o predmetu kulturnog nasleđa preko interneta, radi upotrebe u različitim kontekstima i sa različitim svrhama sa ciljem da se pruže sve opisne informacije o predmetu kulturnog nasleđa.

KONFERENCIJE

Hans-Martin Hinc, predsednik ICOM-a, na otvaranju CIDOC-ove konferencije u Rumuniji

međunarodni komitet. On pruža muzejskoj zajednici savete o dobroj praksi i razvoju u muzejskoj dokumentaciji i –promoviše dokumentaciju u svim vidovima muzejske delatnosti.

Sa najnovijim napretkom u teoriji i tehnikama upravljanja znanjem, vitalno je za muzeje da procene tekuće trendove i vrednuju njihov uticaj na dokumentacijsku praksu.

Koncept upravljanja znanjem u kontekstu muzeja obuhvata mnoge organizaciona, pravna i tehnička pitanja i okupljanje muzejskih profesionalaca da razmenjuju ova dostignuća i raspravljaju o njima od suštinskog je značaja. Ž. T.

Tema konferencije – Upravljanje znanjem i muzeji – glavna je preokupacija onih koji rade u muzejskoj dokumentaciji, a posebno CIDOC-a. Sa skoro 500 članova iz 70 zemalja, CIDOC je ICOM-ov po veličini sedmi

"Upravljanje znanjem i muzeji", tema ovogodišnje konferencije, fokusira se na jedan od najosnovnijih aspekata muzejske dokumentacije: zapis i širenje svih oblika informacija i načina na koji muzeji mogu da iskoriste bogat potencijal znanja koji otelovljuju. Sve više, znanje se priznaje kao vredan resurs, onaj koji zahteva pažljivo upravljanje, a najnovije inovacije u informatici obezbeđuju nove perspektive ovim širokim strateškim i filozofskim pitanjima. Sazrelo je vreme da se procene najnovija dostignuća u teoriji i tehnici upravljanja znanjem, vrednovanjem njihovog uticaja na dokumentacijsku praksu i ispitivanjem aktuelnih tendencija kako bi se predvideo budući razvoj. Ž. T.

Ž. Tasić, M. Radin i N. Kroft

Nikolas Kroft, predsednik CIDOC-a

NAUČNA KOMUNIKACIONA INFRASTRUKTURA

WissKI (Wissenschaftliche Kommunikations Infrastruktur) projekat realizuju nemački istraživači (informatičari i muzejski stručnjaci) i on ima za cilj razvoj softvera koji omogućava realizaciju naučnih projekata u institucijama čiji je zadatak skupljanje, smeštaj, upravljanje znanjem i komunikacija sa užom i širom javnošću. Ovaj softver se bazira na CIDOC-ovom CRM standardu.

ICOM Srbija, decembar 2011

MUZEJSKA EDUKACIJA I KULTURNA AKCIJA – KA DOBROJ PRAKSI

Snežana Mišić i Aleksandra Stefanov

Ovogodišnja konferencija ICOM-ovog međunarodnog Komiteta za edukaciju i kulturnu akciju (CECA), sa temom *Stara pitanja, novi odgovori: kriterijumi kvaliteta za muzejsku edukaciju*, održana je u Zagrebu od 16. do 21. septembra. Iz Srbije su učestvovala Snežana Mišić i Aleksandra Stefanov, kustoskinje Galerije Matice srpske, sa radom *Edukativne aktivnosti Galerije Matice srpske: Od ideje i entuzijazma do realizacije i kvaliteta*. Kroz pregled razvoja edukativne delatnosti Galerije Matice srpske, prikazale su kako se, zahvaljujući idejama i entuzijazmu nekolicine kustosa, od jednodnevnih radionica došlo do realizacije kontinuiranih edukativnih programa za decu, koji su postali prepoznatljiv i primer dobre prakse u zemlji i okruženju.

Konferencija je održana u Muzeju Mimara, a učestvovalo je oko 150 stručnjaka iz preko 40 zemalja. Na početku, 16. septembra, održane su dve

radionice: prvu, na temu *Evaluacija: kako početi*, vodila je Đina Kutsika iz Carskog ratnog muzeja u Engleskoj (Gina Koutsika, Imperial War Museum), dok je drugu, na temu *Hands-on* programi za porodice održala Suzan Nikols iz Muzeja američke umetnosti Smitsonijan i Renvik galerije iz SAD (Susan Nichols, Smithsonian American Art Museum and Renwick Gallery).

Na konferenciji su predstavljeni rezultati novih istraživanja i rada muzejskih i naučnih institucija na polju muzejske edukacije: primeri dobre prakse, programi, rad sa publikom, evaluacije, prezentacije knjiga. Tema i koncept konferencije aktuelizovali su pitanja i dileme vezane za ulogu muzejske pedagogije i njeno preispitivanje da li je cilj promovisati sam muzej (i sve ono što je u njemu) i/ili povezati ga sa širim društvenim kontekstom. Po prvi put je deo konferencije prenošen uživo, putem interneta (live streaming),

Konferencija Komiteta za edukaciju i kulturnu akciju (CECA), održana je u Zagrebu od 16. do 21. septembra 2011. godine

• *Stara pitanja, novi odgovori: kriterijumi kvaliteta za muzejsku edukaciju*

Materijal sa konferencije

Koktel dobrodoslice, Palata Dverce

što predstavlja novinu u okviru čitavog ICOM-a. Na ovaj način omogućeno je da i kolege koje nisu prisutne na konferenciji aktivno učestvuju u diskusijama u kojima se raspravljalo o unapređenju delovanja CECA-e. Takođe, predstavljen je i novi sajt ICOM CECA (<http://ceca.icom.museum/>) na kojem će uskoro biti moguće videti sve prezentacije i video zapise sa konferencije.

Konferencija je osmišljena i realizovana veoma uspešno. Prioritet je dat autoritetima u svetu muzejske edukacije i predavanjima koja su se bavila teorijom i istorijatom edukativnih aktivnosti. Veliki broj izlaganja se bavio evaluacijom – metode, vrste i načini evaluacije, kao i svrhom studija posetilaca. Učesnici su kroz različite zadatke i aktivnosti stekli uvid u to šta su studije posetilaca, kako je moguće usmeriti istraživanje publike (posetioci, neposetioci, potencijalni posetioci) i kakve vrste poseta postoje (intelektualne, socijalne i emocionalne), kao i da je u proces edukacije u muzejima neophodno uključiti istraživanje tržišta (mogućnosti i problemi, akcije, performanse i marketing kao proces). U

svakoj fazi rada je potrebno sprovesti evaluaciju i raditi na unapređivanju metoda dobijanja pravih informacija. Na ovaj način se dobijaju merljivi rezultati o uspešnosti onoga što radimo, jer procene iznutra često mogu da se veoma razlikuju od utiska onih kojima je program namenjen.

Takođe, znatan broj izlaganja se odnosio i na programe usmerene ka porodicama kao ciljnoj grupi, i na uključivanje roditelja u edukativne aktivnosti namenjene deci. Suzan Nikols pokazala je primer dobre prakse kroz program koji je realizovan u Smitsonijanu. Učesnici radionice koju je vodila u Etnografskom muzeju u Zagrebu imali su prilike da na zadatu temu osmisle program Hands-on za različite vrste posetilaca.

Prezentacije sa primerima dobre prakse su bile najzanimljivije i nakon njih su se otvarale veoma konstruktivne diskusije. Poseban utisak je ostavila prezentacija Milene Čovato (Chiovatto) iz Pinakoteke u Sao Paulu (Brazil) *Kako uključiti sve zaposlene u edukativnu ulogu muzeja?* Program edukacije ima za cilj upoznavanje i

proširivanje znanja svih onih koji rade u muzeju sa radom samog muzeja, kao i razvijanje osećaja pripadnosti kolektivu. U tu svrhu opremljen je i prostor unutar muzeja gde svi zaposleni sa svojim porodicama mogu da provode slobodno vreme.

Zanimljive su bile i prezentacije koje su prikazale kako je sve moguće koristiti savremenu tehnologiju u cilju pridobijanja publike koja obično nije posetilac muzejskih institucija i konzument muzejskih sadržaja. Jedna od takvih prezentacija je bila *Flert, filozofija i fejsbuk*, Mete Boriti Peterson, kustoskinje Nacionalnog muzeja u Kopenhagenu, koja je obradila upotrebu društvenih mreža u cilju edukacije. Na ovom projektu, koji je trajao šest meseci, angažovane su bile tri osobe koje su svakodnevno ažurirale profil izmišljene ličnosti iz 18. veka. Uz puno uloženog vremena i energije, kao i ozbiljnog istraživačkog rada, projekat je uspešno realizovan. Iako je profil na fejsbuku ugašen, pokazalo se da bi dobrom organizacijom, manje ambicioznom temom i angažovanjem saradnika, korišćenje društvenih mreža u ove svrhe predstavljalo jedan

*Prezentacija GMS
S. Mišić i A. Stefanov*

Učesnici konferencije

*Workshop Gina Koutsika -
Evaluation*

od načina da se savremenom korisniku približe kolekcije muzeja i društveni i kulturni fenomeni.

Prezentacija *Zabavno-edukativne aktivnosti generacije Y*, Karen Čin iz Muzeja azijskih civilizacija iz Singapura je pokazala kako se primenom novih tehnologija uspostavlja komunikacija sa mladim generacijama i na koje načine se oni mogu uključiti u interaktivne aktivnosti. Projekat koji je osmišljen prilikom izložbe kineskih vojnika od terakote bazirao se na različitim aktivnostima upotrebom mobilnih telefona i QCode. Kreirane su virtuelne igrice, ali i informacije o izloženim predmetima koje su se aktivirale skeniranjem

koda putem telefona. Projekat je uspešno realizovan i prezentacija je pokazala da je potrebno za svaku ciljnu grupu posetilaca pronaći odgovarajuće načine komunikacije. Primenom savremenih tehnologija omogućeni su drugačiji vidovi prezentovanja muzejskih sadržaja koji otvaraju mogućnosti aktivnog učestvovanja posetilaca.

Svakako, najpozitivnija strana konferencije je to što su razmenjena brojna iskustva i postavljene osnove za moguću buduću saradnju. Ipak, većina učesnika je bila mišljenja da bi konferencija bila mnogo uspešnija da je bio manji broj prezentacija, ali više onih sa akcentom na primerima dobre prakse, kao i da se

radioničarski tip rada pokazao kao dobar način da se usvoje nova znanja i veštine.

Jedan od važnih zaključaka konferencije je predstavljen prezentacijom *Muzejska edukacija i kulturna akcija: primeri dobre prakse – kako postići dobru praksu?* Mari-Klarte O`Nil iz Škole Luvra (Francuska). Ona je učesnicima podelila štampano uputstvo kojim mogu da se rukovode u kreiranju i realizaciji budućih edukativnih programa, u cilju poboljšanja kvaliteta, a neki od tih rezultata će, nadamo se, biti prezentovani na sledećoj godišnjoj konferenciji ICOM CECA koja će se održati u Jerevanu u Jermeniji od 20. do 25. oktobra 2012. godine.

EDUKACIJA U OBLASTI KONZERVACIJE

Aleksandra Nikolić

komov Međunarodni komitet za konzervaciju (ICOM-CC) održao je 16. trijenalnu konferenciju u Lisabonu od 19. do 23. septembra ove godine.

Radna grupa ovog komiteta za edukaciju i obuku imala je u okviru konferencije niz sesija na temu *Kulturno nasleđe/ kulturni identitet – uloga*

16. konferencija Komiteta za konzervaciju (ICOM-CC), održana je u Lisabonu od 19. do 23. septembra 2011. godine

• *Radna grupa za edukaciju i obuku imala je niz sesija na temu Kulturno nasleđe/ kulturni identitet – uloga konzervacije*

konzervacije. Predstavljeno je 12 radova i četiri postera, koji su, kroz prizmu edukativnih programa u oblasti konzervacije, dotakli neka od ključnih pitanja u okviru naslovne teme. Razmatrani su odnosi između kulturnog nasleđa i kulturnog identiteta, nacionalne i međunarodne konzervacijske strategije, značaj interdisciplinarnosti u očuvanju kulturnog nasleđa, dalji razvoj istraživačkih i edukativnih programa, kao i pitanje standarda, prakse i metodologije konzervacije nasleđa.

Među predstavljenim radovima, po kvalitetu i korisnosti pruženih informacija i doprinosu razvoju edukacije u oblasti konzervacije, izdvaja se nekoliko: *Jačanje sposobnosti za čuvanje zvuka i slike* (Capacity Building for Safeguarding Sounds and Images) govori o izazovima organizovanja obuke iz konzervacije audiovizuelnog materijala, zasnivajući ideje na iskustvima ICCROM-ovog programa SOIMA (Sound and Image Collections Conservation); *Menadžment zbirki: značaj u funkciji*

objedinjujućeg koncepta (Collections Management: its value as a unifying concept) rad je koji se bavi potrebom za razvojem kurikuluma iz menadžmenta zbirki, sa idejom pripreme studenata za rad u interdisciplinarnoj profesionalnoj sredini kao što je muzej. Neki od radova se bave povezivanjem akademskih programa iz konzervacije sa edukacijom šire publike – rad *Povezivanje konzervacijske edukacije sa akademskim krugovima, širom javnosti i srodnim društvenim zajednicama* (Connecting conservation education to academic, public, and allied communities). S obzirom na to da je više od godinu dana prošlo otkad je ECCO (Evropska konfederacija udruženja konzervatora i restauratora) objavio svoj Sistem kompetencija za pristup profesiji (ECCO Competence Framework for access to the Profession), bilo je zanimljivo čuti iskustva Univerziteta u Oslu sa primenom ECCO-ovog sistema, u radu *Edukovanje konzervatora-restauratora. Procena obrazovanja u svetlu novog ECCO Sistema kompetencija za pristup*

profesiji – studija slučaja Univerziteta u Oslu. Evidentno najjači utisak na učesnike sesija Edukacije i obuke ostavila je prezentacija rada *Kreiranje sredine za učenje* Katriine Simile. Bazirajući ključne tvrdnje na iskustvima organizovanja ICCROM-ovih kurseva u okviru višegodišnjeg programa CollAsia 2010, autorka je govorila o efektivnom korišćenju vremena, prostora i dinamike grupe kao osnovnih resursa u realizaciji kursa.

Radna grupa za edukaciju i obuku je ovom prilikom predstavila i svoje aktivnosti u prethodnom trogodišnjem periodu i najavila planirane aktivnosti za sledeći period. Grupa namerava da u većoj meri iskoristi svoju veb stranu za unapređenje komunikacije među profesionalcima i studentima konzervacije i planira da objavi jedan do dva biltena u sledećem trijernalnom periodu. Za koordinatora grupe je ponovo izabrana Džin Braun, sa Nortumbrija univerziteta u Njukaslu, Velika Britanija.

MUZEJ KONTRACEPCIJE I ABORTUSA I PROBLEMATIČNO NASLEĐE

Ana Panić

deja da se predstavi „najbolje u baštini“ (The Best in Heritage), što bi trebalo da pruži primere dobre muzejske prakse, dostignuća u konzervaciji i odnosa prema nasleđu uopšte, potekla je od profesora dr Tomislava Šole. Na dvodnevnoj konferenciju u Dubrovniku direktori mnogih svetskih muzeja i poneki kustos predstavljali su projekte nagrađene u protekloj godini, pričajući priču o svom uspehu. Nagrade su dodeljivala razna nacionalna strukovna udruženja ili turistički savezi, neke su dobijene za najbolji muzej protekle godine u određenoj zemlji, ali su tu i prestižne nagrade koje dodeljuje **Europa Nostra**, podržane od strane Evropske komisije, kao i godišnja nagrada za najbolji evropski muzej. Tu titulu za 2010. godinu poneo je muzej mora **Oceaneum** u Štralsundu u Nemačkoj. Otvoren je 2008. godine u fascinantnom arhitektonskom zdanju koje po svom obliku i bojama više korespondira sa morem nego sa istorijskim jezgrom grada koji se nalazi na listi svetske

baštine od 2002. godine. Ovaj muzej ima više od milion posetilaca godišnje, pet stalnih izložbi i brojne pedagoške programe.

Opšti utisak je da je konferencija u Dubrovniku, kojoj su prisustvovala 132 učesnika iz 29 zemalja sveta, donela velike, dobre i značajne projekte, ali nedostajalo je više metodologije u njihovom predavljanju. Da se ne bi sve svelo na puke hvalospeve i opise koncepata, trebalo je govoriti više o preprekama na koje su nailazi u radu (i kako su one rešavane), izazovima i perspektivama koje bi i nas u publici mogle inspirisati da nešto slično uradimo. Bolje je bilo opisati tok projekta od ideje do realizacije sa svim fazama, nego samo predstaviti krajnji rezultat. Mi smo, ipak, kolege koje interesuje i ono što se krije iza scene.

Prezentacija koja je izazvala najviše interesovanja i osvojila najviše glasova publike bila je prezentacija *Muzej kontracepcije i abortusa* u

Od 22. do 24. septembra 2011. godine održana jedinstvena konferencija muzejskih profesionalaca sveta

• *Dubrovnik: Deseta konferencija „Najbolje u baštini“*

Kristijan Fjala, osnivač i direktor, predstavio je Muzej kontracepcije i abortusa u Beču

Beču (www.muvs.org). Jedini muzej na svetu posvećen kontracepciji, testovima za utvrđivanje trudnoće i abortusu, osnovan je sa humanim ciljem da poveća znanje u ovoj oblasti koja je i danas tabu-tema i tako smanji broj abortusa i podigne svest o kontroli rađanja, naročito kod mladih.

Zahvaljujući sponzorstvu UNESCO-ve kancelarije u Veneciji, prvi put je ove godine, 25. septembra, odžana i postkonferencija. Tema je bila kontroverzno/uznemiravajuće ili problematično nasleđe (The Difficult Heritage), a učestvovalo je 20 studenata i mladih profesionalaca iz jugoistočne Evrope, kojima je omogućeno besplatno prisustvovanje celoj konferenciji. Nakon uvodnog obraćanja predsednika NK ICOM-a Hrvatske Damodara Frlana, predavanje je održao Jari Harju, kustos u Muzeju grada Helsinkija, nakon čega su bile predstavljene dve studije slučaja: Muzej istorije Jugoslavije (VD direktora Katarina Živanović) i Museum Centre Vapriikki – Tampere 1918 (menadžer projekata Kimmo Antila). Otvorena su neka važna pitanja, ali nije mapirano šta se sve može podvesti pod termin „teško nasleđe“ jer svako nasleđe u osnovi može biti „teško“. Za nas koji se bavimo vrlo recentnom historijom, o kojoj još uvek ne postoji državni i društveni konsenzus, građanski rat u Finskoj 1918. godine deluje kao daleka i ne tako

Konferencija "The Best in Heritage" održana je od 22. do 24. septembra 2011. godine u Dubrovniku

teška istorija, a bilo je reči i o uvek aktuelnim temama kao što su marginalizovane i manjinske grupe i siromašni, koje se, svakako, mogu podvesti pod ovaj termin. Bila je to lepa inicijativa za ovakvu razmenu mišljenja na zadatu temu, ali nedovoljno vremena za diskusiju i loše moderiranje pokvarili su utisak.

Veliki deo materijala sa konferencije biće dostupan uskoro posredstvom YouTube kanala (<http://www.youtube.com/user/TheBestInHeritage>).

Etno-veče u Etnografskom muzeju Rupe, prof. Šola i direktorka Dubrovačkih muzeja Pavica Vilać

IZMEĐU - KULTURA ODEVANJA IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

Vanja Balaša

Etnografski muzej u Beogradu je kao organizator ovogodišnjeg sastanka ICOM-ovog komiteta za kostim pokrenuo projekat koji je podržalo 20 vodećih institucija kulture Beograda i Novog Sada. Povodom manifestacije pod naslovom *Mesec odevanja u Srbiji*, pripremljeno je 27 prigodnih izložbi sa zajedničkom temom *IZMEĐU – Kultura odevanja između Istoka i Zapada* i ciljem da se promovišu svi aspekti kulture odevanja koji se mogu tumačiti kao rezultat viševjekovne kulturne razmene između Istoka i Zapada, a pri tom

ukazuju i na poseban značaj Srbije. Program Konferencije je, takođe, obuhvatao 33 prezentacije radova učesnika (plenarne sesije su održane u Beogradu i Novom Sadu), jednu autorsku modnu reviju (*Prožimanje*, autorka Ingrid Huljev, Fakultet primenjenih umetnosti). Održana je i jedna radionica u Beogradu – Subotnji dan studenata kostima (*Costume Student Saturday*) koja je obuhvatila predavanja, demonstracije i celodnevno druženje studenata Univerziteta u Beogradu i iskusnih članova ICOM-ovog Komiteta za kostim. U planu je

Godišnja konferencija ICOM-ovog Komiteta za kostim održana je u Beogradu od 25. do 30. septembra 2011. godine

• *Manifestacija Septembar 2011 - Mesec odevanja u Srbiji*

Dušica Živković - Ceremonija otvaranja

Učesnici godišnje konferencije ICOM-ovog Komiteta za kostim

ICOM Srbija, novembar 2011

Izložba **Drugarica a la mode**, Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb u Muzeju istorije Jugoslavije

Slavoljub Pušica i Katja Johansen

Mila Popović-Živančević i Katja Johansen

Izložba **Zlatni album**, Muzej istorije Jugoslavije

KONFERENCIJE

da se štampa stručna, naučna publikacija sa radovima koje su izložili učesnici Konferencije.

Godišnji sastanak ICOM-ovog Komiteta za kostim u osnovi predstavlja bazu za uspešno umrežavanje stručnjaka i priliku za njihovo profesionalno usavršavanje. Nacionalne institucije kulture su dobile i iskoristile priliku da se profilišu kao sastavni i neizostavni deo međunarodne naučne i muzejske zajednice.

Organizatori se posebno ponose širokom medjuinstitucionalnom i interdisciplinarnom saradnjom, koja se pokazala kao vrlo plodotvorna i sasvim sigurno predstavlja samo početnu tačku daljeg povezivanja i podstrek za realizaciju mnogobrojnih budućih zajedničkih projekata, koji će, nesumnjivo, u istoj meri doprineti realizaciji bazičnih ciljeva započete partnerske saradnje: promovisanju kulture Republike Srbije u svetu, uključivanju u međunarodne mreže i projekte, obezbeđivanju uslova za dostupnost kulturnih vrednosti građanima i omogućavanju njihovog masovnog korišćenja, kao i podsticanju raznolikosti kulturnih izraza.

Godišnji sastanak ICOM-ovog Komiteta za kostim, okupivši preko 70 eminentnih stručnjaka iz 23 zemlje i sa 3 kontinenta, pretvorio je Beograd na nekoliko dana u svetski centar za istraživanje mode i kulture odevanja i pokazao suštinski potencijal

srpskih muzeja i institucija kulture. Pored predsedavajuće ICOM-ovog Komiteta za kostim, g-đe Katje Johansen, posebnu čast nam je svojom posetom i prisustvom na svečanom otvaranju Konferencije učinio dr Hans-Martin Hinc, predsednik ICOM-a.

Godišnji sastanak ICOM-ovog Komiteta za kostim je podržalo Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva Srbije.

*Izložba **Zlatni album**, Muzej istorije Jugoslavije*

Sa otvaranja konferencije Komiteta za kostim

**Konferencija Komiteta
za bezbednost muzeja
(ICMS) u Splitu, održana
od 2. do 8. oktobra 2011.
godine**

TAJNA OZNAKA NA MUZEJSKOM PREDMETU

Živojin Tasić

- *Provale u muzeje su retke, prava opasnost preti od požara*
- *„Ruski princip“ najpouzdaniji*

Godišnjoj konferenciji ikomovog komiteta za bezbednost muzeja (ICMS) u Splitu, u Galeriji „Meštrović“ od 2. do 8 oktobra, prisustvovalo je 56 učesnika, uglavnom stručnjaka zaduženih za bezbednost najvećih svetskih muzeja.

U prezentacijama koje su tokom konferencije održane istaknuto je da u pogledu zaštite i bezbednosti svakom muzeju treba pristupiti na specifičan način, vodeći računa o vrsti građe koju čuva, broju posetilaca i materijalima od kojih je izgrađena zgrada. Veliku prednost u pogledu zaštite, nad istorijskim zgradama, imaju savremeno građene zgrade muzeja kod kojih je stepen mogućih rizika uziman u obzir još prilikom projektovanja.

Budući da su provale u muzejima relativno retka pojava, u pogledu bezbednosti u prvi plan treba istaći protivpožarnu zaštitu, budući da su požari češći, a i štete koje oni mogu da nanesu su neuporedivo veće, jer u vrlo kratkom periodu može nestati veliki broj najvrednijih predmeta. U tom pogledu, potrebno je edukovati osoblje muzeja i razviti takozvani drugi krug zaštite, što podrazumeva da treba raditi na prevenciji, tako što bi se zaštita razvila izvan same zgrade i blisko sarađivati sa vatrogasnim službama.

Zanimljivije prezentacije bile su one o zaštiti muzeja prilikom zemljotresa i o najnovijim kompjuterizovanim sistemima za nadgledanje i postupcima u slučaju zadržavanja talaca u muzeju.

Kada je u pitanju zaštita umetničkih slika koje se daju na međumuzejsku pozajmicu, istaknut je tzv. Ruski princip koji podrazumeva stavljanje tajne oznake na muzejski

predmet (sliku) i izdvajanje delića platna i boje, kako se original ne bi zamenio falsifikatom. Tajni znak stavljaju dve osobe nezavisno jedna od druge, a jedino direktor muzeja zna njihov identitet.

I pored svega, Rusi u pogledu zaštite uvek daju prednost ljudskom faktoru, čuvarima, nad tehnologijom. Krajnji zaključak skupa je da su najveći svetski muzeji tako dobro obezbeđeni da ponekad druge državne institucije, pa i banke, ostavljaju svoje najvažnije dokumente i najveće dragocenosti u muzejske sefove.

Konferencija održana u Galeriji „Meštrović“ u Splitu

ISTORIJAT EDUKACIJE, UKRATKO

Una Popović

foto: Goranka Matić

- Edukacija je suštinski i bitno vezana za pojam *public* odnosno *javnih* muzeja. Luvr je za vreme Francuske revolucije 1780, transformisan od kraljevske palate, privatne galerije u "javni muzej za edukativne svrhe". Ovaj termin "muzej za edukativne svrhe" bio je zvaničan termin koji je uspostavila tzv. *Edukativna sekcija nove Republike*, a koji je označavao funkciju muzeja kao takvog. Ulaz je bio otvoren i slobodan za sve, neki radni dani bili su namenjeni studentima akademija umetnosti. Ovako je Luvr, a samim tim i muzeji tih godina, predstavljen kao institucija za učenje, bilo kroz akt formalne ili neformalne edukacije.

- Tokom 19. veka u Velikoj Britaniji ideja o muzejskoj edukaciji povezana je sa terminom *self-improvement* što znači "samo-poboljšanje", osposobljavanje, rad na sebi. Naime, smatralo se da vreme za dokolicu treba da se utroši racionalno, smisleno, u vidu nekakve "mentalne rekreacije". Krajem 19. veka u muzejima u Velikoj Britaniji organizovane su večeri, tj. noći kada bi se ugostila radnička klasa koja radi preko dana, takodje tih godina izlazi *Osnovni akt o edukaciji (Elementary Education Act)* koji je naglasio značaj učenja kroz upotrebu muzejskih objekta.

- Tokom dvadesetih godina 20.veka ideja o edukaciji u muzejima zašla je drugi plan, više se razmišljalo o kolekciji, formiranju i izlaganju zbirki. Kustosi se u velikoj meri povlače iz odnosa sa publikom i svu pažnju usmeruju na organizovanje izložbi koje sada predstavljaju glavni oblik komunikacije i interpretacije muzejskog sadržaja.

- U drugoj polovini 20. veka smatra se da su tri ličnosti "vratile" značaj edukacije u muzeje. Džordž

Braun Gud (George Brown Good) iz Smithsonian Instituta u Vašingtonu, Džon Koton Dana (John Cotton Dana) direktor Njuark Muzeja u Engleskoj i Artur Casevel Parker (Artur Casewell Parker). Parker je naznačio tri osnovne stavke koje treba da postoje u muzejima, kada su u pitanju odnos ili komunikacija sa publikom, a to su: zabava, stimulacija sensorima i osećanje prisnijeg kontakta. Ove ideje Parkera kasnije su uticale na oblikovanje edukativnog programa Metropolitena muzeja u Njujorku.

- U drugoj polovini 20. veka izlazi knjiga Pola Maršal Rea (Paul Marshall Rea) *Muzej i zajednica (The Museum and the Community)*, koja istražuje odnos muzeja i društva. Takodje, Rea je poznat po tome što je uveo kovanicu "aktivna interpretacija" koja se odnosi na to da pedagog tokom rada sa publikom mora da aktivira istu i da sam muzej treba da ima za cilj da napravi javni interes o nekome ili nečemu, i "tek tada muzeji neće biti usamljene, izolovane i distancirane institucije".

- Moderna Museet u Stokholmu, pod upravom Pontusa Hultena može da služi kao primer otvorenog muzeja u kojem su se održavale izvanredne izložbe (*Art in Motion, Inner and Outer Space*) kao vrste hepeninga, okupljale su brojnu publiku i izazivale njihovo aktivno učešće u događaju.

- Edukacija u muzejima, kao rad sa publikom, naglo se promenila u poslednjih 30 godina. Od sedamdesetih ona postaje jedna od ključnih stvari zahvaljujući i drugačijim obrazovnim školskim silabusima, politici multikulturalnosti, državnoj politici o turizmu i promeni budžeta u javnim sektorima. Kao zaključak možemo da navedemo

izjavu kustosa edukatora Danijele Rice prilikom jednog intervjua: "Značajno je posmatrati način na koji se od sedamdesetih politika izlaganja i uloga edukacije menja u muzejima. Pre toga muzeji su bili "zatvoreni", usmereni sami na sebe, na formiranje kolekcije i istraživanje unutar iste. Danas kada su oni i dalje centri studija, istraživanja, muzeji su postali odgovorni za "širu publiku" i za "širi pristup prema

publici". Pokušaj da umetnost učine dostupnom široj publici nije sasvim "ideološki" motivisan, to je više stanje pragmatične potrebe koje se uspostavlja prema silama privatnog sektora, kroz polja zabave i ekonomskog tržišta. Ovo su upravo sile koje su promenile pristup muzeja prema publici, a naknadno i publiku prema muzejima.

VITNI MUZEJ AMERIČKE UMETNOSTI U NJUJORKU - ODELJENJE EDUKACIJE

UČENJE UNUTAR INTERDISCIPLINARNOG KONTEKSTA

Una Popović

Kratak pregled organizacionog modela i programa Odeljenja za edukaciju Vitni muzeja (Whitney) američke umetnosti u Njujorku ima za nameru da predoči savremene pedagoške metode rada sa publikom. Muzej je formiran 1931. godine na osnovu privatne kolekcije mlade imućne žene, po obrazovanju umetnice Gertrude Vanderbilt Vitni. Namera i politika formiranja kolekcije bila je da se izlažu i otkupljuju dela savremenih američkih autora. Ovo je i danas osnovna misija muzeja, koji je 1966. dobio muzejsku zgradu, na gornjoj, istočnoj strani Menhetna, sa namerom da prati, izlaže i pravi kolekciju aktuelnih i recentnih dela američkih autora. Jedna od glavnih misija Muzeja od početka njegovog formiranja bila je osnivanje Edukativnog odeljenja ili pedagoških vrsta usluga prema publici. Tokom ranih sedamdesetih Vitni muzej sprovodio je dva pedagoška programa, tzv. Otvoreni program i Program za decu, a početkom osamdesetih počinje da uvodi Program za starije.

Današnji model funkcionisanja ustanovljen je početkom devedesetih godina, kada je

direktor institucije bio David Ros koji je želeo da edukaciju napravi mnogo više integralnim delom programa muzeja. Tadašnji upravnik Odeljenja za edukaciju bila je Konstanca Volf koja u jednom intervjuu govori o tome kako dolazi do bitnih promena na polju pedagoških usluga u ovom muzeju: „Čini se da su edukativna odeljenja uvek na poslednjem mestu u muzejima. Sva ostala odeljenja učestvuju u odluci pravljenja izložbi i kolekcije, sem Odeljenja za edukaciju. Sa direktorom muzeja Davidom Rosom stvari se menjaju, Odeljenje dobija položaj da razmišlja o izložbama i aktivno učestvuje u pravljenju programa. Takođe, ono počinje da se posmatra kao oblik *marketing* službe jer, zapravo, Odeljenje za edukaciju relevanto razmišlja o tome koje i kakve programe treba organizovati, koga pozvati i predstaviti, na koji način animirati i privoleti publiku da dođe" (E. Stoller). Tokom devedesetih ovo odeljenje se širi i danas ono broji oko četrnaest zaposlenih koji su po obrazovanju istoričari umetnosti, a većina ima specijalističke studije iz oblasti pedagogije. Uz to, treba naznačiti da zaposleni

U. Popović sa Ronom Karkom, osnivačem kustoskog programa (Whitney Independent Study Program), Njujork, 2008

u Odeljenu ne sprovode programe, oni ih samo koncipiraju, a za vođenje tura ili radionice angažuju se studenti ili stručni ljudi sa strane.

Današnje Odeljenje za edukaciju Vitni muzeja američke umetnosti u Njujorku sprovodi nekoliko programa: Otvoreni program, Program za građane starijeg doba, Program za decu, Program za škole, omladinu i porodicu, Program direktnog rada sa nastavnicima i profesorima, On-line edukacija i audio-vodiči (Osmišljavanje raznih načina interpretacije muzejskog sadržaja) i Kustoski program.

OTVORENI PROGRAM

Otvoreni program podrazumeva direktnu saradnju sa umetnicima, kustosima, teoretičarima. Održava se u formi predavanja ili većeg seminara koji ima za cilj da se osvrne na ključne teme, pitanja, narative iz savremene američke umetnosti. U okviru ovog programa organizuje se nekoliko potprograma, kao što je *Otvoreni studio*, *Godišnji razgovor* i *Akademski saradnja*. *Otvoreni studio* podrazumeva predstavljanje umetnika prilikom rada na izložbi u Vitni muzeju. Prati se njegov proces rada na postavljanju izložbe i tom prilikom publika ima priliku da direktno razgovara sa umetnikom o delu ili načinu postavke. *Godišnji razgovor* podrazumeva predstavljanje ili prezentaciju umetnika jednom godišnje, koji bi tom prilikom predstavio čitav svoj dotadašnji rad. *Akademski saradnja* podrazumeva saradnju sa nekim od njujorških univerziteta.

Hol Vitni muzeja američke umetnosti, Njujork, 2008

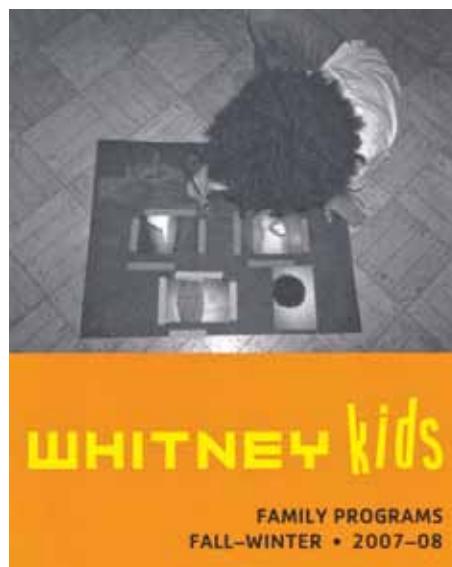
PROGRAMI ZA GRAĐANE STARIJEG DOBA

Dva edukatora unutar Odeljenja zadužena su za sprovođenje programa za građane starijeg doba. Za tzv. seniore održavaju se specijalna predavanja ili privatne ture po izložbi. Takođe, u ovaj program spada obuka za starije građane volontere, odnosno građane koji bi vodili posetioce kroz izložbu. Za njih se organizuju predavanja o istoriji moderne američke umetnosti koja traju tri meseca.

KUSTOSKI PROGRAM

Ovo je internacionalni stručni program koje vodi posebno odeljenje pri Vitni muzeju američke umetnosti, a zove se Nezavisni studijski program (Independent Study)

Brošura programa za decu i porodicu, Vitni muzej američke umetnosti, Njujork, 2007

Vitni muzej američke umetnosti,
Medison avenija Njujork, 2008

Program) koji je osnovan još 1968. godine. Podrazumeva prijavljivanje mladih stručnjaka iz oblasti istorije i teorije umetnosti koji devet meseci imaju organizovanu kustosku praksu u Njujorku. Uz razgovore sa umetnicima, predavanja, u obavezi su da nakon devet meseci osmisle i realizuju umetnički projekat.

PROGRAMI ZA DECU I OMLADINU

Ovi programi su posebno interesantni. Sprovode se u formi radionica ili *učenja kroz igru*, na primer tzv. *učenja gledanjem* koje se fokusira na aktivnosti koje ohrabruju decu da gledaju i misle o tome kako da *odgovore* zadatom delu. Neki umetnički radovi deci se interpretiraju kroz upotrebu muzike, kao

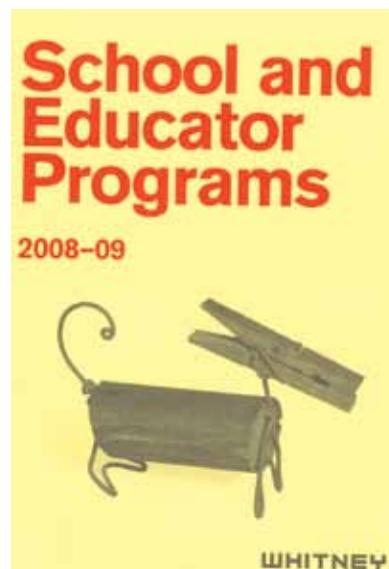
Deo materijala iz brošure za decu, Vitni muzej
američke umetnosti, Njujork, 2008

ICOM Srbija, decembar 2011

što je slikarstvo Džeksona Poloka, koje im se predočava kako kroz vizuelni tako i audio doživljaj. Osećajem koji se budi muzikom, deca uče da razvijaju sinhronizaciju mehaničkog gesta, gest rukom i emotivni doživljaj. Ove radionice se rade zajedno sa pedagozima i psiholozima. Dela se analiziraju unutar interdisciplinarnog konteksta, povezuju se sa religijom, literaturom, antropologijom i istorijom. Posmatranje i povezivanje ne sme biti jednostrano, već umetnički radovi treba da dobiju viši stepen tumačenja. Edukatori i animatori imaju zadatak da ih u interpretaciji oslove kao kontekstualni deo nekog vremena ili trenutka. Kako Konstanca Volf ističe, a isto nam može poslužiti kao zaključak o politici današnjih edukativnih programa Vitni muzeja: "Posetioce ne možemo učiti o nečemu ili nekome na osnovu *individualnog postojanja* kao takvog, mora se, zapravo, učiti o drugome. Istorija umetnosti povlači niz disciplina sa sobom, arheologiju, antropologiju, istoriju, sociologiju ali i matematiku. Muzejski edukatori treba da doprinesu estetskom razvoju mladih ljudi na raznim nivoima, metodama koje bi njima bile zanimljive, a ne nama edukatorima."

Brošura programa za škole i
edukatore, Vitni muzej, 2008

INTERVJU

Robert Rikel,
direktor Muzeja DDR-a u Berlinu

SAVREMEN MUZEJ OKRENUT JE PUBLICI

Ana Panić

U Muzeju istorije Jugoslavije 11. februara 2011. godine, Robert Rikel (Robert Rückel), direktor Muzeja DDR-a u Berlinu, održao je predavanje na temu „Muzej DDR-a: Iskustvo istorije iz prve ruke“. Bila je to prilika da zamolimo gospodina Rikela da za naš Bilten odgovori na neka pitanja koja se tiču uloge i značaja muzeja u savremenom svetu.

Kakva je razlika između Vašeg predstavljanja svakodnevnog života u Istočnoj Nemačkoj na zabavan način i "klasičnog" muzejskog pristupa, s obzirom na to da je Nemačka Demokratska Republika ipak bila totalitarna država?

Najveća razlika je u interaktivnom pristupu. Mi pozivamo posetioce da koriste sva svoja čula, ne samo da gledaju, podstičemo ih da budu aktivni i učestvuju u izložbi. Veliki broj eksponata postaje vidljiv tek kad posetilac počne da pretura po ormarima, mnoge instalacije nude sasvim drugu perspektivu "na drugi pogled". Na primer, na televizoru se emituje državna televizija, ali kada posetilac promeni kanal, videće zapadne stanice. Na taj način poseta Muzeju DDR-a postaje događaj kroz koji posetioци uče mnogo lakše nego u drugim muzejima.

Šta je, po Vašem mišljenju, merilo uspeha u muzeju?

Mislim da ne postoji univerzalno merilo uspeha, to je mikš više parametara uspeha koji donosi različite izazove muzeju. Siguran sam da je najbolji kriterijum za izazov da nešto izložite uticaj koji muzej ima na obrazovanje, ali kako to izmeriti? Naravno da je i broj posetilaca jedan od bitnih merila, ali ne i jedini.

Šta bi muzeji u savremenom svetu trebalo da rade da privuku posetioce?

Savremeni muzeji bi trebalo da budu okrenuti ka publici, što ne znači da bi trebalo da izlažu samo ono što posetioци žele da vide, niti da podilaze ukusu publike. To znači da bi poseta

Poseta muzeju treba da bude što prijatnija, da predstavlja događaj, zadovoljstvo, da bude interaktivna, kontroverzna i provokativna...

FINANSIRANJE

Muzej DDR-a je jedinstven po načinu finansiranja – u potpunosti se izdržava od sopstvenih prihoda (ulaznice, suveniri, restoran itd.). Više od 96% posetilaca ocenjuje ga je najvišom ocenom, preporučuje prijateljima i rođacima i kaže da su tokom posete naučili nešto novo. Zbog ovog stava posetilaca, Muzej DDR-a je 2008. godine nominovan za nagradu Evropski muzej godine.

ICOM Srbija, novembar 2011

muzeju trebalo da bude što prijatnija, da predstavlja događaj, zadovoljstvo, da bude interaktivna, kontroverzna i provokativna. Postoji više načina da se gradi moderan muzej i na svakom pojedinačnom muzeju je da izabere svoj put.

Govorimo o stalnoj postavci ili o povremenim izložbama?

Stalna postavka je osnova svakog muzeja. Nažalost, ima mnogo muzeja koji se koncentrišu samo na popularne trenutne izložbe, a imaju zastarele stalne postavke. Po mom mišljenju, povremene izložbe bi trebalo da budu samo dodatak stalnoj postavci, ali sa druge strane, stalne postavke, nasuprot svom nazivu, trebalo bi stalno obnavljati i aktuelizovati.

Da li muzeji danas moraju da se takmiče sa društvenim mrežama, internetom itd. i koji su načini da "pobede" ili bar budu ravnopravni "suparnici"?

Naravno, novi mediji se takmiče sa starim, muzeji su nekad bili ti koji su vodili svoje posetioce u nepoznate, daleke svetove, a danas možete gledati piramide i kod kuće u 3D tehnici, lutati Akropoljem pomoću svog ajfona (iPhone) ili web kamere. Ne morate više ići u muzej da biste videli antičke dragocenosti ili egipatske murale.

Ne mislim da je napredak tehnologije muzeje učinio suvišnim, kao što ni televizija nije zamenila bioskop. Naprotiv, mislim da muzeji imaju brojne prednosti nad drugim medijima: uzbuđenje koje osećate kada gledate originalni predmet i iskustvo koje doživite tokom posete muzeju ne mogu se porediti sa onim što televizija može da ponudi. Ako iskoristimo ove prednosti u našem radu možemo pobediti "konkurenciju".

ICOM Srbija, novembar 2011

HANDS-ON MUZEJ

Muzej DDR-a (www.ddr-museum.de) u Berlinu dokumentuje život u socijalističkoj (Istočnoj) Nemačkoj (Nemačka Demokratska Republika). Sa preko 440.000 posetilaca godišnje jedan je od deset najposećenijih muzeja u Berlinu i jedan od najposećenijih muzeja savremene istorije u Nemačkoj. Mnoge stvari odredi slučaj, mnoge male ideje postanu veliki projekti, a upravo tako je nastao i ovaj muzej na inicijativu Petera Kenzelmana, etnologa u ulozi turista koji je, želeći da svojoj devojci pokaže Berlin i kako je izgledao život u DDR-u, shvatio da se najbliži muzej o Istočnoj Nemačkoj nalazi u Amsterdamu.

Stalna postavka Muzeja DDR-a vodi posetioca na putovanje kroz vreme, u državu koja je davno prestala da postoji. Svi eksponati se mogu dodirnuti, upotrebiti: provozajte Trabantu, pogledajte istočnonemački TV program, podignite telefonsku slušalicu i zavirite u fioke i ormariće – dodirnite, osetite eksponate. Muzej DDR-a nije nalik nijednom drugom muzeju na svetu – nudi posetiocima iskustvo istorije iz prve ruke i uključuje sva njihova čula.

Muzej je otvoren 2005. godine, a inicijalna postavka proširena krajem 2010. Pre nekoliko meseci otvoren je i restoran Muzeja.

Kako ih sakupljate i na koji način čuvate originalne predmete u Muzeju?

Originalni predmeti su jedna od osnovnih vrednosti muzeja. Svi drugi mediji mogu da pokažu samo sliku predmeta, dok muzeji izlažu same predmete. Razlika u gledanju reprodukcije Mona Lize i same Mona Lize je nepojmljiva. Postavka bez originalnih predmeta ne može se nazvati muzejem.

Mi sakupljamo naše eksponate u najvećoj meri iz privatnih kolekcija, ljudi nam poklanjaju predmete. Imamo nekoliko depoa za različite vrste materijala: papirni materijal, upotrebni predmeti organskog porekla, tehnička zbirka itd. Uslovi čuvanja i metode zaštite zavise od vrste materijala.

Koliko predmeta imate u muzeju?

Oko 180.000 predmeta.

Koja je vaša misija?

Želimo da intrigiramo i pružimo znanje svojim posetiocima, da probudimo interesovanje za istoriju, da pokažemo specifičnosti diktatorskog režima i ishode socijalizma, ali i da posetiocima pružimo mogućnost da razviju sopstveno mišljenje o životu u Istočnoj Nemačkoj na osnovu pouzdanih i proverenih činjenica koje im pružamo.

Imate li edukativne programe u saradnji sa školama?

Naravno, imamo široki spektar različitih vođenja kroz izložbu, radionice, časove i razgovore sa svedocima, specijalno kreirane za grupe đaka.

I za kraj našeg razgovora postaviću Vam pitanje koje je tema našeg biltena: Da li i zašto nam je potreban pedagoški rad u muzejima?

Prenošenje znanja posetiocima jedan je od najvećih izazova rada u muzeju. Naravno da nam je za to potreban pedagoški rad. Ali, isto tako sam siguran da bi sama izložba trebalo da bude edukativna, a prateći programi poput vođenja samo su dodatak edukativnoj izložbi.

**Helen Laršon,
ataše za kulturu u ambasadi Švedske
u Beogradu**

MUZEJI - ARENE ZA UČENJE?

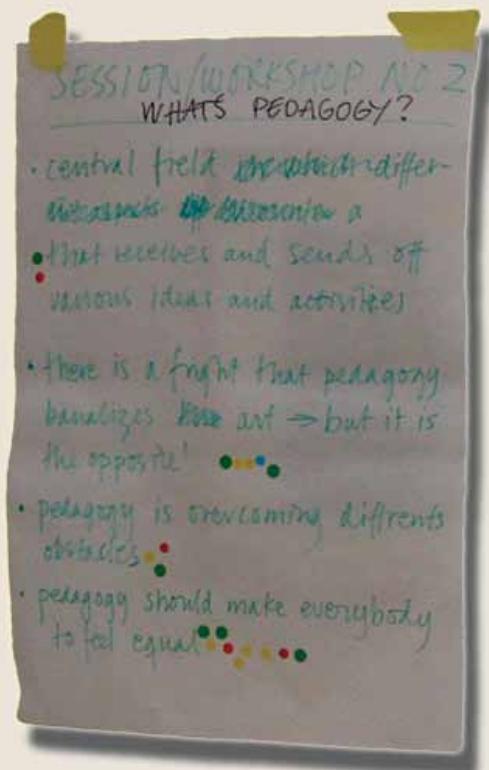
Ana Panić

Švedska ambasada u Beogradu je još 2009. godine inicirala dugoročni projekat "Museum Development" (Razvoj muzeja). Projekat se bavi "upotrebom istorije" i savremenim sakupljanjem, pedagoškim radom u muzejima i institucijama kulture, kao i razvojem publike. Recite mi nešto više o ovom značajnom projektu, koji su ciljevi i ko ga finansira?

Od 2009. godine ambasada Švedske u Beogradu vodi projekat "Razvoj muzeja". Posle mnogo konsultacija sa profesionalcima i nezavisnim organizacijama u Srbiji, odlučili smo se za pedagogiju kao oblast u kojoj želimo da razvijamo saradnju. Jedan od važnih ciljeva na mom prethodnom poslu u Nacionalnom istorijskom muzeju u Stokholmu (The National Historical Museum; <http://www.historiska.se>) bio je upravo taj kako da što bolje iskoristimo našu istoriju i uključimo decu u naš program. Ambasada je u saradnji sa srpskim i švedskim partnerima organizovala brojne konferencije, radionice, studijska putovanja i rezidencijalne boravke u Švedskoj, susrete vaših i naših predstavnika kulturnih institucija. Vidim mnogo mogućnosti da naučimo jedni od drugih. Projekat je najvećim delom finansiran od strane Švedskog instituta (<http://www.si.se/English>).

Ambasada je vrlo aktivna u promovisanju edukacije i učenja u muzejima. U februaru, na radionici u organizaciji švedske ambasade Učenje i pedagoški rad u institucijama kulture, poslednji zadatak za učesnike iz muzeja, institucija kulture, nezavisnih organizacija i umetnika, bio je da formulišu opis posla pedagoga u muzeju ili instituciji kulture u Srbiji. Da li ste zadovoljni odzivom i koji su bili zaključci radionice?

Ja sam vrlo zadovoljna što je toliko ljudi želelo da učestvuje na radionici, i to ne samo predstavnici institucija, već i nezavisni umetnici i kustosi, kao i predstavnici nevladinog sektora. Mislim da smo mapirali situaciju u Srbiji sada i stvorili nacrt zajedničke platforme za budući rad na ovom polju. Poslednji zadatak na

radionici bio je da se definiše mogući opis posla pedagoga zaposlenog u instituciji kulture u Srbiji. Učesnici su dobili 20 rečenica od kojih je trebalo da izaberu one koje opisuju posao pedagoga. Svi su se složili da bi pedagog trebalo da bude stalno zaposleni član kolektiva i da pravi edukativni materijal u skladu sa ciljnom grupom posetilaca koji će im deliti pre i posle posete. Većina se složila da je posao pedagoga da vodi posetioce kroz izložbu i da treba da utiče na sadržaj i tekstove na izložbi.

Ipak, po meni je ključni rezultat radionice što je toliko ljudi radilo zajedno na stvaranju zajedničke platforme.

Ja sam bila u Stokholmu na studijskom putovanju i nakon toga dve nedelje na praksi u Malmeu, kao deo pomenutog projekta "Razvoj muzeja" u organizaciji švedske ambasade i Švedskog instituta. Muzej u Malmeu ima 12 edukatora koji se bave različitim oblastima i različitim ciljnim grupama. Šta mislite na koji način muzejski profesionalci u Srbiji mogu da promovišu edukaciju vlastima u Srbiji, odnosno nadležnom ministarstvu i razviju metode rada sa publikom?

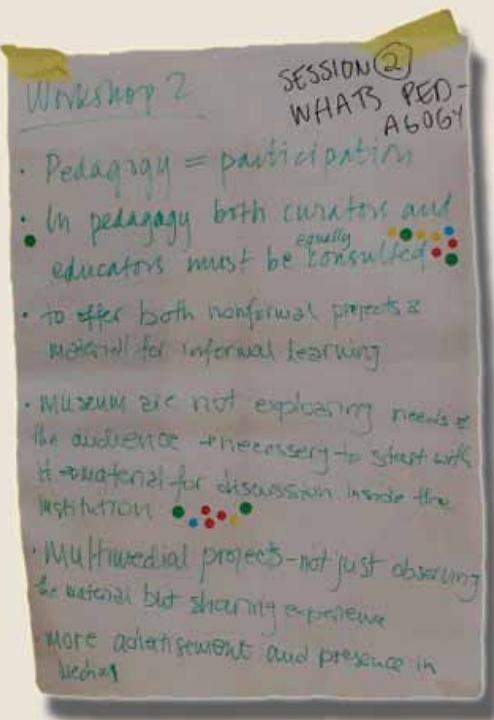
Verujem da smo jači ako smo svi okupljeni oko istog cilja. Ako se muzeji u Srbiji slože oko strategije za promovisanje učenja u muzejima, mislim da će to doneti promene. Ali, takođe je pitanje koju ulogu mislite da bi muzeji trebalo da imaju u društvu. Da li muzeji samo sakupljaju ili bi trebalo da imaju i druge zadatke? Da li muzeji, na primer, mogu biti mesta za debate o našoj istoriji i savremenom društvu? I da li vidimo muzeje kao arene za učenje?

Primetila sam da Ministarstvo kulture u Švedskoj podržava saradnju škola i institucija kulture. To je deo političke strategije – poseta muzeju je deo regularnih školskih aktivnosti, a nastavnici i muzejsko osoblje imaju dobru komunikaciju. Koja je uloga muzeja u razvoju nastavnog plana?

Prema Konvenciji UN o pravima deteta, deca i mladi imaju pravo na puno učešće u kulturnom i umetničkom životu i jednake mogućnosti za kulturne, umetničke, rekreativne i slobodne aktivnosti. Kako takva iskustva mogu osećanja i egzistencijalna pitanja pretvoriti u reči, za škole je dragocena prilika da koriste muziku, sliku, ples i dramu u svom nastavnom planu. Verujem da muzeji mogu da odigraju veoma važnu ulogu u procesu učenja jer oni nisu samo mesta kolektivnog sećanja već mogu da ponude sirov materijal (svoje eksponate i stručna tumačenja) koji inspiriše na kritičko razmišljanje.

U muzejima i institucijama kulture u Srbiji nema dovoljno zaposlenih pedagoga. Šta je po Vašem mišljenju rešenje ako muzej nema dovoljno novca za edukativni program i ne može da zaposli pedagoga?

Primetila sam da mnogi muzeji sarađuju sa nezavisnim glumcima koji se prijavljuju za sredstva za razvijanje edukativnih programa. Takve saradnje su ključna stvar, ne samo u Srbiji, nego i u Švedskoj. Ja sam optimista i mislim da ako muzeji čvrsto veruju u svoju misiju da budu mesta učenja promene će se uskoro i desiti. Ali, to jeste dug i težak proces. U međuremenu mi možemo da unapređujemo svoje veštice i počnemo diskusiju o svojim ulogama.

Da li mislite da kustos i pedagog moraju jednako da učestvuju u procesu pripremanja izložbe? Koja je uloga pedagoga u muzeju i koje će uloge u budućnosti imati?

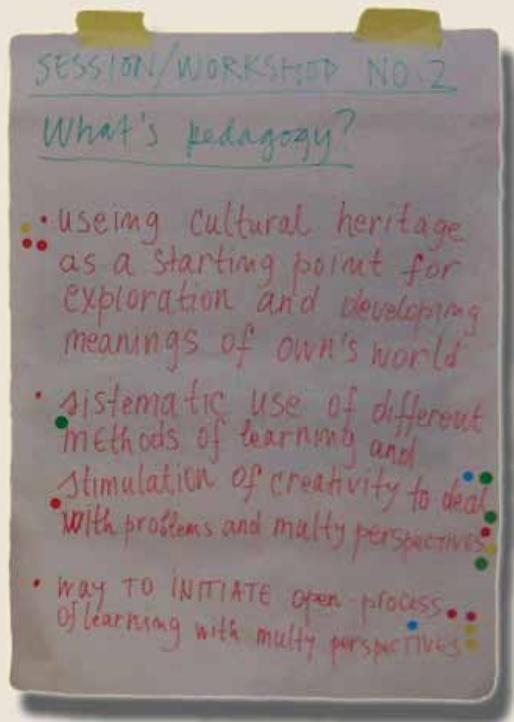
Radila sam mnogo godina kao kustoskinja izložbi povezujući kulturno nasleđe sa savremenim društvom. Moj posao kao kustoskinje bio je da napišem scenario, da stvorim sadržaj, priču koju želimo da ispričamo. Blisko sam sarađivala sa pedagogima u kreiranju izložbe jer su oni eksperti u tome kako posetioци doživljavaju izložbu. Pedagog je zadužen i za dostupnost na izložbi. Učesnici radionice u februaru zaključili su da muzeji mogu da povećaju broj posetilaca kreiranjem interesantnih edukativnih programa za "neprofesionalce", obične ljude, nudeći različite perspektive i interpretacije neke teme. Kroz stalni kontakt sa posetiocima pedagogi uče o posetiocima i postaje im lakše da komuniciraju izložbu i učine je relevantnom za širu publiku. Zbog svega navedenog, pedagog mora da bude uključen u produkciju izložbe od samog početka.

Radili ste u Nacionalnom istorijskom muzeju u Stokholmu kao kustoskinja. Molim Vas prenesite nam neka svoja iskustva iz ove oblasti.

Nacionalni istorijski muzej u Stokholmu ima jednu od najvećih kolekcija u Švedskoj – 10 000 000 predmeta. Lako vam se može desiti da vidite takvu zbirku kao prepreku, ali ja sam njome ushićena. Kada povežete kolekciju sa vrućim temama u savremenom društvu, mogu se desiti zanimljive stvari. Ako sagledavate iz različitih perspektiva, možete otkriti različita značenja i naučiti nešto novo o našim životima. Ja sam blisko sarađivala sa pedagogima i uključivali smo različite spoljne referentne grupe u rad na izložbi. Da bismo bili relevantni kao mesto okupljanja za važne teme u današnjem društvu, stvorili smo mobilijar za takve izložbe koji je prepoznatljiv, ali i prilagodljiv kako bi muzej mogao brzo da reaguje i odgovori na neku aktuelnu temu u društvu izložbom. Projekat je bio plod saradnje muzeja, Ministarstva spoljnih poslova i Švedske kuće u Vašingtonu.

I za kraj našeg razgovora postaviću Vam pitanje sa Vaše radionice: Da li i zašto na nam je potreban pedagoški rad u muzejima?

Ima mnogo argumenata, opšte je priznato da umetnost i kultura snažno utiču na razvoj deteta. Pesme i rime su ključne za razvoj jezika, sviranje instrumenta podstiče mozak, a ples i pokret motoričke sposobnosti.

Mislim da je pitanje i koju bi ulogu muzeji trebalo da imaju u društvu? Ako ih definišemo kao javne ustanove, morali bi da prate potrebe i interesovanja svojih posetilaca, a to je posao muzejskog pedagoga.

Muzeji širom sveta, uključujući i Švedsku, revidirali su svoju ulogu u društvu u poslednjih 20 godina. Diskusija u Švedskoj je bila intenzivna: Da li su muzeji samo za naučnike ili bi trebalo da igraju važnu ulogu i za širu publiku? Muzeji su forsirani da definišu svoje vizije i odgovornosti kao mesta za iskustva različitih vrsta i doživotnog učenja.

Želela bih još jednom da se vratim na radionicu održanu u februaru. Grupa se složila da je edukacija način da se stvari učine razumljivim i relevantnim. Kulturno nasleđe može da se koristi kao početna tačka za izučavanje sveta u kome živimo i savremenog života u njemu.

Projekat Etnografskog muzeja u Beogradu

SEMINAR „ŠKOLA NASLEĐA“

Tijana Čolak-Antić

Seminar Škola nasleđa organizovao je Etnografski muzej u Beogradu 3. i 4. novembra 2011. Tokom seminara govorilo se o različitim tehnikama tumačenja kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa. Učestvovalo je petoro tumača nasleđa iz Francuske, iz Oblasne škole umetnosti i nasleđa iz departmana Vandea (*École Départementale des Arts et du Patrimoine*), i pedeset stručnjaka iz Srbije (iz Beograda, Šapca, Knjaževca, Novog Sada, Užica, Smedereva, Kragujevca, Kikinde, Loznice, Zrenjanina, Valjeva, Pančeva, Novog Pazara, Zaječara i Smederevske Palanke) zaposlenih u ustanovama kulture na poslovima tumačenja i očuvanja baštine.

Seminaru je prethodilo istraživanje obrazovnih i pedagoških delatnosti u muzejima Srbije, da bi se stekao uvid u kvalitet i raznovrsnost programa namenjenih deci. Na osnovu prikupljenih podataka, tumači nasleđa iz Francuske su prilagodili svoja izlaganja našim potrebama. Predavanja gostiju iz Francuske održala su se u prostorijama Francuskog

instituta u Srbiji, a popodneve radionice na različitim lokacijama: u Etnografskom muzeju, Konaku kneginje Ljubice, Stambol kapiji, Galeriji Prirodnjačkog muzeja, Galeriji – Legat Petra Dobrovića i Kuli Nebojša. Zadatak na radionicama je bio da se smisle moguće delatnosti za decu na određenom prostoru i u datim okolnostima, a u odnosu na osobenu baštinu koja se tu čuva.

Cilj Seminara „Škola nasleđa“ je da se razmenom iskustava stručnjaka različitih oblasti (istoričara umetnosti, istoričara, etnologa, arheologa, biologa, geologa, arhitekata i drugih specijalista) uspostave standardi koji će doprineti da se lakše i efikasnije deci koja u muzej dolaze sa malim ili nikakvim predznanjem, otkriva i tumači jedinstvenost nasleđa predstavljena na stalnim i povremenim izložbama, a očuvana na nepokretnim spomenicima.

Seminar je održan u saradnji sa Ministarstvom kulture i Francuskom ambasadorom u Beogradu.

Program: Razvoj muzeja/Pedagoška praksa u Švedskoj

UMETNOST BAVLJENJA PUBLIKOM

Ana Panić

Kao učesnice programa Razvoj muzeja/ Pedagoška praksa (Museum Development/ Pedagogical practice), u organizaciji Ambasade Kraljevine Švedske, šest koleginica iz beogradskih institucija kulture (Nika Strugar Bevc iz Muzeja grada Beograda, Slobodanka Šibalić iz Muzeja nauke i tehnike, Maida Gruden iz Doma kulture Studentski grad, Dragana Rusalić i Zorana Đaković iz Kulturnog centra Beograd i Ana Panić iz Muzeja istorije Jugoslavije) boravile su prošle godine na studijskom putovanju u Stokholmu. Po Programu, trebalo je da u periodu od 5. do 10. septembra obiđu različite organizacije (vladine i nevladine) i institucije kulture koje se bave edukacijom i razvojem publike. Nakon toga, Nika Strugar i Ana Panić obavile su stručnu praksu u Malme muzeju u Malmeu od 10. do 25. septembra 2010. godine, gde su imale priliku da učestvuju u pedagoškom radu muzejskih edukatora, a Maida Gruden i Dragana Rusalić su ostale u Stokholmu i isti period provele u Muzeju moderne umetnosti

Bavljenje edukacijom u muzejima u Švedskoj strateško je pitanje i uočljivo je da osnivač muzeja insistira da se ovim pitanjem institucije bave sistemski. Zbog toga muzeji u Švedskoj zapošljavaju veliki broj edukatora (npr. Muzej u Malmeu ima 13 edukatora, a u planu je da ih bude 15, podeljeni su po oblastima i svako vodi radionice za svoju oblast). Muzeji kreiraju edukativne programe koji su u skladu sa nastavnim planom i programom, a škole te

programe plaćaju. Sva organizovana vođenja se takođe naplaćuju, dok su javna vođenja određenim danima besplatna i otvorena za sve.

Kao dobar primer pristupa edukaciji u muzejima u Švedskoj treba istaći nevladinu organizaciju FABEL COMMUNICATION AB / www.fabel.se/ koja se bavi dizajniranjem i produkcijom participativnih konteksta za učenje o nekoj temi, sa krajnjim ciljem promene stava i ponašanja ljudi. Kreiraju programe koji su dodatak izložbama kako bi pojačali poruku izložbe uključivanjem publike. Igranje uloga (role play metod) na temu imigranta uspešno je izvedeno 50 puta u Stokholmu i 150 puta u Malmeu. Publika je bila uključena, svako bi dobio pasoš sa svojim novim imenom u kome su se nalazila i kratka uputstva za predstavu koja ih očekuje. Uživljavanjem u ulogu imigranta trebalo je da osete kako je biti u njihovoj koži. Priprema ovakvog programa

Prostor za radionice opremljen kao kuća iz 1895. g.

Prostor za rad sa decom u Muzeju moderne umetnosti u Stokholmu

koji zahteva mnogo saradnika (saradnja sa bolnicom, glumcima, scenaristima, dizajnerom zvuka, rediteljem, pedagogima i nastavnicima) skupa je, ali potvrđuje spremnost muzeja da se na svim nivoima bavi uključivanjem publike u svoje programe.

Sa druge strane, kada muzeji pripremaju izložbe, trude se da one ne budu dosadne, da tekstovi na izložbama budu nenaučni i laki za čitanje svim ciljnim grupama: deci, imigrantima, onima koji ne znaju dobro švedski jezik, ljudima koji imaju disleksiju i druge probleme sa čitanjem ili koncentracijom. Dugačke i teške reči treba izbegavati, tekstovi koje pišu kustosi se prilagođavaju, ali ideja je da na izložbi budu oba teksta, komplikovaniji i stručniji i onaj jednostavniji.

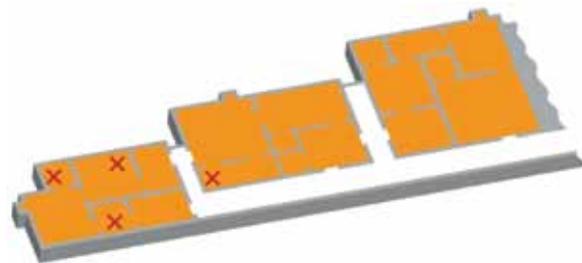
Na svim izložbama naglasak je na osećaju, a ne na predstavljanju ambijenta ili epohe, u fokusu nisu predmeti nego priča. Ne treba davati sliku posetiocima kako je nešto u prošlosti bilo nego im dati mogućnost da sami to iskuse, razmisle i zaključe. Iskustvo umesto klasičnog podučavanja. Uvek ima dosta interaktivnih delova i poređenja sa sadašnjim trenutkom, kao npr. koliko se brzo putuje, sada i kroz istoriju, kako je izgledao dan jedne sedmogodišnje devojčice u 15. veku, a kako izgleda u 21. veku, jer onda postoji mogućnost dvosmerne komunikacija između edukatora i posetioca. Ne prikazuje se samo oficijalna istorija, uključene su i žene, obični ljudi, a ne samo kraljevi i kraljice.

Radionica za roditelje sa decom do 15 meseci, Muzej moderne umetnosti Stokholm

Posebna pažnja se posvećuje nastavnicima koji dolaze na druženja i razgovore sa kustosima, postoje specijalni materijali za nastavnike, a sa sajta muzeja Moderne umetnosti moguće je preuzeti fotografije pedeset umetničkih dela u visokoj rezoluciji (sa autorskim pravima) koje nastavnici koriste da pripreme učenike za dolazak u muzej. Deca dobiju papir sa osnovnim informacijama ranije da se pripreme sa svojim nastavnicima. Radionice na kojima deca nešto prave smatraju se u Švedskoj zastarelim, treba pronaći konekciju sa nečim što znaju, što povezuje današnje vreme i vreme o kome govorimo kako bi ih zainteresovali.

Zanimljiva je ideja edukativnog odeljenja Muzeja moderne umetnosti (MODERNA MUSEET) koji ima tzv. neformalne ture (On your own) /<http://www.modernamuseet.se/en/Stockholm/Visitor-information/Guided-tours/On-your-own/> za različite ciljne grupe i različita trenutna raspoloženja posetilaca: za zaljubljene, za one koji su tek raskinuli, za one koji žure, za one koji ne vide ništa u modernoj umetnosti i misle da su i samo to mogli da naslikaju, za kišni dan itd.

Neformalna tura za zaljubljene, Muzej moderne umetnosti Stokholm

Ana Panić i Kristina Gidlö, radionica o ribarstvu podrazumeva vožnju čamcem, čišćenje i spremanje ribe, Muzej u Malmeu

Arheološka radionica u Muzeju u Malmeu

Postoje i specijalne ture za slepe i slabovide (nose lateks rukavice kada pipaju originalna dela, postoje kopije, reljefi od gipsa – 3D umetničkih slika iz kolekcije), za ljude sa oštećenim sluhom (imaju vodiča na znakovnom jeziku, što nije uobičajeno za muzeje), za roditelje sa decom od 0 do 15 meseci, radionice sa bebama (borovnice, jogurt i drugi jestivi proizvodi se koriste umesto boja), radionice za penzionere (*Art History salons*, u kojima uz čaj diskutuju sa kustosima), radionice za adolescente (Program *Zon moderna* učenike uključuje u umetnički proces kako bi razumeli savremenu umetnost; 3-4 meseca su u muzeju da bi osetili muzej kao svoj i sagledali ga „iza scene“, mogu u svakom trenutku da uđu u muzej, pa i noću, a po završetku programa se održi izložba na kojoj svako predstavi svoje individualno delo koje je uradio).

Na kraju možemo da zaključimo da se pitanje edukacije u Švedskoj sistemski rešava na nivou države koja daje smernice sa kojom vrstom publike bi trebalo da se radi. U Malmeu, gradu

sa velikim brojem imigranata, naglasak je na radu sa odraslima koje treba integrisati u zajednicu, ali se ne zapostavljaju ni ostale ciljne grupe.

3D model slike Salvadora Dalija iz kolekcije Muzeja moderne umetnosti u Stokholmu

SIMFONIJA NEDOSTAJUĆE SOBE

U jednom umetničkom performansu smo i same učestvovali, ne znajući šta nas čeka kada smo došle u Nacionalni istorijski muzej (Historiska museet) i kada su nam zavezali oči i stavili slušalice na uši. Trodimenzionalno snimljen glas koji čujete i ruka koja vam se povremeno pruža ili vam samo dotakne rame vodi vas kroz kolekcije i kroz muzej na nesvakidašnji način, stvarajući virtuelni prostor zidova, prolaza i velikih izložbenih sala u vašoj svesti. Ne znajući gde se nalazite i da li ste sami u prostoriji ili ne, pepušteni ste glasu koji čujete i odlično osmišljenoj koreografiji pokreta i dodira i doživljavate jedno potpuno individualno vođenje kroz muzej u potrazi za prostorijom koja nedostaje. *Symphony of a Missing Room* je projekat umetničkog dueta Lundahl & Seidl naručen za ovaj muzej kao deo eksperimentalne izložbe *Museum in a new light*, ali će od 2010 do 2012. godine biti izveden u različitim muzejima širom Evrope.

SISTEM PLANIRANJA PEDAGOŠKOG RADA

Mila Karas

Istraživanja i inovacije
pedagoške službe
Prirodnjačkog muzeja
1998-2010. godine radi
povećanja posete

Pad broja muzejskih posetilaca na našim prostorima traje od devedesetih godina prošlog veka, bez obzira na mnoge kvalitetne kulturne sadržaje koje su institucije kulture pripremale i realizovale. Statistički podaci od 1955 do 1996. godine (grafikon 1) ukazuju na to da je od rekordne 1982. godine - kada su muzeji Srbije imali ukupno 1.617.041 posetilaca na godišnjem nivou - nastao osetan pad poseta. Muzeji Srbije su 2000. godine imali ukupno 430.881 posetilaca na godišnjem nivou. Razlozi su poznati – rat, kriza, egzistencijalni problemi stanovništva i dr.

Kriza nije mimoišla ni Prirodnjački muzej koji je imao i dodatni problem: nedostatak zgrade, prostora i stalne izložbene postavke.

Osetan pad poseta organizovanih grupa različitog uzrasta obuhvaćenih redovnim sistemom školovanja, koji su do 1985. godine bili i najbrojnija muzejska publika, imao je i dodatne uzroke eksterne i interne prirode:

- česti štrajkovi u školama;
- ukidanje radnih subota koje su škole najčešće koristile za posetu muzejima;
- poremećaji u prevozu i česti prekid

Tabela 1. Godišnja poseta Muzejima 1955-1996. godine

GODINA	PRIRODNJACKI MUZEJ GALERIJA	PRIRODNJACKI MUZEJ OSTALO	MUZEJI SRBIJE UKUPNO
1955.	1.580		704.498
1956.	1.596		220.211
1957.	2.286		371.173
1958.	4.616		308.512
1959.	5.227		303.083
1960.	6.654		351.785
1961.	7.753		295.572
1964.	2.925		525.424
1968.	4.137		673.922
1971.	3.862		841.683
1974.	5.908		895.522
1979.	3.845		143.6787
1982.	4.038		1.617.041
1985.	4.065		1.289.524
1988.	8.986		1.177.383
1991.	7.855		1.046.385
1994.	1.112	16.488	1.008.891
1995.	5.700		
1996.	-		

saobraćaja;
 - nedostatak motivacije
 nastavnika da realizuju posete
 - pad interesovanja za
 korišćenje kulturnih sadržaja;

Ovakvo stanje je zatečeno 1997. godine, kada je Pedagoška služba Prirodnjačkog muzeja u Beogradu imala samo 2 zaposlena kustosa, a rukovodilac službe bio je upravnik Galerije. Ukupna poseta bila je 1.520 posetilaca na godišnjem nivou (grafikon 1). Zadatak službe bio je da poveća posetu, odrešenih ruku u pogledu metoda i načina rada, ali uz veoma mala novčana sredstva.

Da bi se stanje promenilo, urađeno je više stvari u nekoliko faza rada. U prvoj fazi definisani su stanje i prisutni problemi i na osnovu toga izrađen je strateški plan rada, definisani su strateški pristup i određeni strateški ciljevi, a u narednom periodu poseta Muzeju je praćena na godišnjem nivou. U toku rada uveden je sistem planiranja pedagoškog rada sa posetiocima. Uporedo s tim, na osnovu obavljenih poslova koji su zaista bili veoma raznovrsni i obimni, postepeno je definisan opis poslova kustosa pedagoga. Za potrebe službe izrađena je obimna baza podataka sa adresarom svih vaspitno-obrazovnih institucija na području Republike Srbije koja se koristi za njihovo informisanje o aktivnostima u Muzeju. Škole su redovno i u kontinuitetu informisane o našim izložbama i programima

Slika 1. Edukativna radionica učenika umetničke škole Tehnoart

Grafikon 1. Poseta Galeriji Prirodnjačkog muzeja 1997-2009. godine

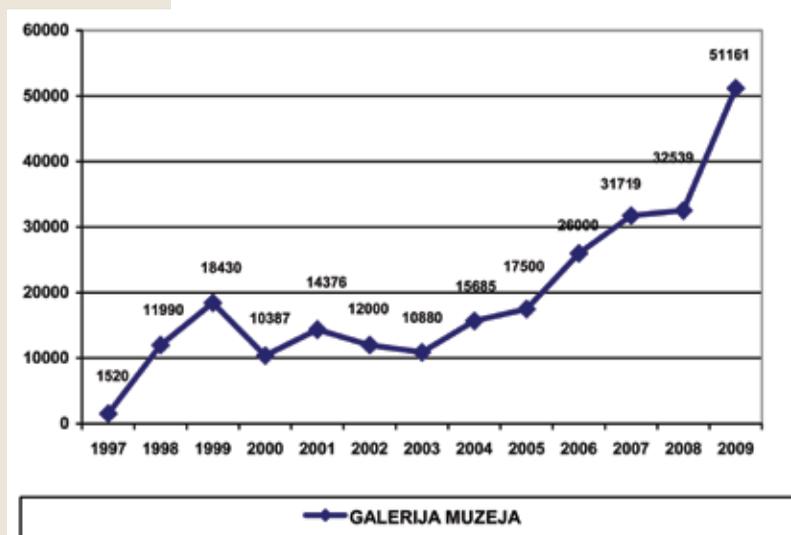

Tabela 2. Godišnja poseta Muzejima 1997-2009. godine

GODINA	PRIRODNJACKI MUZEJ GALERIJA	PRIRODNJACKI MUZEJ SRBIJA	MUZEJI SRBIJE UKUPNO
1997.	1.520		669.878
1998.	11.990		
1999.	18.430		
2000.	10.387		430.881
2001.	14.376		
2002.	12.000		
2003.	10.880		476.106
2004.	15.685		
2005.	17.500		
2006.	26.000		664.348
2007.	31.719		
2008.	32.539	119.511	
2009.	51.161	211.801	

i tako je intenzivirana saradnja sa obrazovnim institucijama Beograda i Srbije.

Istraživanja su pokazala da je uvođenjem novih metoda rada poseta Prirodnjačkom muzeju postepeno rasla (tabela 2). Povećan je i broj grupnih poseta.

Između ostalih inovacija, uveden je i interaktivan rad sa posetiocima koji se odvijao u okviru različitih ciljnih populacija, najčešće u formi edukativnih radionica (slika 1).

Ishod ovakvog rada Pedagoške službe Prirodnjačkog muzeja pokazuje da je

uvođenjem novih metoda rada sa posetiocima i novim pristupom u radu Pedagoške službe od 2005. do danas poseta u našem jedinom izložbenom prostoru u Beogradu, u Galeriji na Malom Kalemegdanu (površine oko 85 m²), višestruko uvećana.

Takođe, uvođenjem gostujućih izložbi u gradovima Srbije Prirodnjački muzej je zabeležio do 2009. godine rekordnu ukupnu posetu koja se uopšte ne može uporediti sa prethodnim rezultatima (grafikon 1).

RADIONICE, SUSRETI, SEMINARI

II FAZA PROJEKTA - PRIMENA PROCENE RIZIKA U JUGOISTOČNOJ EVROPI

Vesna Živković

Završna radionica edukativnog programa *Primena procene rizika u regionu jugoistočne Evrope*, realizovana u okviru druge faze projekta *Revitalizacija kulturne i prirodne baštine u regionu jugoistočne Evrope, 2006-2012*, održana je od 26. do 28. maja 2010. godine u Muzeju čoveka i zemlje u Sofiji, Bugarska. Radionica čiji je domaćin bio Nacionalni komitet ICOM-a Bugarske predstavlja završnicu sedmomesečnog

edukativnog programa *Primena procene rizika u jugoistočnoj Evropi*, koji je organizovao ICOM SEE (Regionalna alijansa ICOM-a jugoistočne Evrope) u saradnji sa Centralnim institutom za konzervaciju u Beogradu.

Projekat *Revitalizacija kulturne i prirodne baštine u regionu jugoistočne Evrope* se sastojao od tri glavne faze:

1. Uvodne radionice je održana od 9. do 14. novembra 2009.

**ICOM SEE Regionalna alijansa ICOM-a za jugoistočnu Evropu
PROJEKAT –
REVITALIZACIJA
KULTURNE I
PRIRODNE BAŠTINE U
JUGOISTOČNOJ EVROPI,
novembar 2009 – maj
2010**

godine u Beogradu, Srbija, sa ciljem da pruži učesnicima znanje, sredstva i tehnike za procenu rizika po kulturnu baštinu u njihovom specifičnom kontekstu.

2. „Mentorstva na daljinu“ kada je trebalo da učesnici primene procenu rizika u svojim institucijama pod rukovodstvom koordinatora programa.

3. Završne radionice koja je organizovana da bi se diskutovalo o rezultatima primene procene rizika, i o problemima sa kojima su se učesnici tokom ovog procesa susretali.

U realizaciji programa je učestvovalo 13 učesnika iz 13 muzeja iz zemalja jugoistočne Evrope – Bugarska (Narodni muzej istorije, Narodni arheološki institut sa muzejom), Hrvatska (Muzeji hrvatskog Zagorja), Makedonija (Muzej Makedonije, Institut i muzej u Bitolju), Moldavija (Narodni muzej Etnografije i Prirodnjačke istorije), Crna

Gora (Narodni muzej Crne Gore), Rumunija (Okružni muzej Turgu Mureša, ASTRA Narodni muzejski kompleks), Srbija (Narodni muzej u Leskovcu, Galerija Matice srpske) i Slovenija (Tehnički muzej Slovenije - Muzej pošte i telekomunicacija, Muzej Nove Gorice).

„Mentorstvo na daljinu“

Nakon radionice održane u Beogradu organizovane da bi se učesnicima predstavili koncept procene rizika, trebalo je da učesnici započnu sa praktičnim radom na proceni rizika i tokom perioda od šest meseci istraže opcije da primene i koriste ponuđene tehnike i metode procene rizika u svojim muzejima, diskutujući o dobijenim rezultatima sa drugim učesnicima i koordinatorom programa.

Prema predloženom rasporedu od učesnika je traženo da do januara 2010. godine odrede opseg i očekivane rezultate procene rizika, relativni značaj

zbirki i okončaju proces identifikacije rizika. Procenjeno je da je potrebno da učesnici rade najmanje jedan dan nedeljno na proceni. Potpuna informacija o predloženom rasporedu je poslata direktorima institucija u kojima rade učesnici, na njihov zahtev, i od njih je tražena saradnja i podrška programu. Takođe razvijena je baza podataka da bi se olakšao rad na proceni rizika, za razmenu informacija i unošenje rezultata procesa. Baza podataka zasnovana na bazi podataka za procenu rizika po zbirke Kanadskog instituta za konzervaciju, napravljena je u okviru sajta www.icom-see.org za isključivu upotrebu za učesnike i koordinatora programa i da bude korišćena zajedno sa CCI-ICCROM- ICN Priručnikom za metodologiju procene rizika po zbirke.

Završna radionica u Muzeju čoveka i zemlje u Sofiji, Bugarska, od 26. do 28. maja 2010. godine. Nakon šest meseci praktičnog rada na proceni rizika u svojim institucijama 11 učesnika iz zemalja regiona okupilo se radi diskusije o teškoćama sa kojima su se susretali u toku rada i rezultatima procesa. Nakon pozdravnog govora Simeona Netkova, potpredsednika bugarskog Nacionalnog komiteta ICOM-a, učesnici su predstavili studije slučaja na kojima su radili ili probleme kojima su želeli da se bave. Zatim su sledila predavanja i vežbe na teme koje su učesnici i koordinator programa istakli kao nejasne

Učesnici projekta

RADIONICE, SUSRETI, SEMINARI

i za koje je procenjeno da je potrebno da budu razjašnjene dodatno, kao što su process donošenja odluka, model verovatnoće, relativni značaj zbirki i predmeta, identifikacija rizika, kvantifikacija rizika i neizvesnost u menadžmentu

rizika. Radionica je završena prezentacijom predstavnika Collection Care Co. iz Soluna, Grčka, koji su predstavili svoje iskustvo u primeni procene rizika u oblasti menadžmenta konzervacije.

Radionica je upotpunjena posetama lokalnim muzejima i kulturnim spomenicima.

Zemlje učesnice: Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Rumunija, Srbija, Slovenija.

Regionalni susreti muzealaca jugoistočne Evrope u Hrvatskom Zagorju

MUZEJI U REGIONU – INOVACIJAMA IZ KRIZE

Borka Božović

Najpre je održan sastanak ICOM-a jugoistočne Evrope (ICOM SEE) u Muzeju seljačkih buna u Gornjoj Stubici, kojim je predsedavala prof. dr Mila Popović-Živančević, direktorica Centralnog instituta za konverzaciju u Beogradu i predsednica ICOM-a SEE.

Formirana je Radna grupa, sastavljena od članova Nacionalnih komiteta ICOM-a svih zemalja regiona, članica ICOM-a SEE, koja treba da pripremi Upitnik o proceni rizika kulturne i prirodne baštine jugoistočne Evrope.

U ime učesnika susreta, Borka Božović sastavila je tekst apela za očuvanje

Sastanak ICOM SEE

Od 12. do 14. oktobra 2010. godine održan je susret nacionalnih komiteta ICOM-a Srbije, Hrvatske i BiH u Hrvatskom Zagorju

G. Horjan i B. Božović u Krapini

Nacionalnog poljoprivrednog muzeja u Sofiji, kome je pretilo zatvaranje. Taj tekst, kasnije preveden na engleski jezik, poslat je svim zemljama u regionu, kao i resornom ministru u Vladi Republike Bugarske.

Već prvog dana susreta predstavnici muzeja iz BiH, Srbije i Hrvatske otišli su u Klanjec, u obilazak zbirke sarkofaga porodice Erdoedy koja se čuva u franjevačkom samostanu iz XVII veka, zatim su videli izložbu savremene skulpture u Salonu galerije

Muzealci u Krapini

ICOM Srbija, decembar 2011

u centru grada i potom obišli Galeriju Antona Augustinčića (rođenog u Klanjcu), u čijem su prostoru iste večeri promovisani *Anali* – godišnjak specijalizovan za skulpturu.

Narednog dana, u okviru muzejskog kompleksa Muzeja Hrvatskog Zagorja upriličena je konferencija sa temom *Muzeji u regiji – inovacijom iz krize*. Učesnike je najpre pozdravila Goranka Horjan, direktorka, odnosno ravnateljica Muzeja Hrvatskog Zagorja i predsednica ICOM-ovog Komiteta za regionalne muzeje (ICR), a potom je Damodar Frlan, predsednik NK ICOM-a Hrvatske, održao uvodno predavanje. Skupu su se obratile i Sarita Vujković, predsednice NK ICOM-a BiH, i Borka Božović u ime NK ICOM-a Srbije

U obraćanjima je naglašeno da je inicijativa za ovakvo okupljanje i razmenu ideja, iskustava i rešenja potekla od

predsednika NK ICOM-a Srbije Slavoljuba Pušice, direktora Muzeja u Prijepolju. Skupu se obratila i Mila Popović-Živančević, a prisutne je pozdravio i ministar kulture Republike Hrvatske, gosp. Božo Biškupić.

U sesijama su vođene tematske rasprave. Prva moderatorka bila je Goranka Horjan. U tom delu čuli smo vrlo lepa iskustva od predsednice Hrvatskog muzejskog društva Dubravke Osrečki u vezi sa Noći muzeja. Naime, u Hrvatskoj se ta manifestacija održava zimi, i to sa velikim uspehom, budući da je tada malo drugih događanja, i potpuno je besplatna. Dr Jozo Ivanović, zamenik direktora Hrvatskog državnog arhiva, govorio je na temu *Digitalizacija baštine – nacionalni projekat*, Matija Derk na temu *Mogućnost korišćenja novih tehnologija u muzejima – inicijative* i Ervin Šilić, direktor studija Novena iz Zagreba, na temu *Multimedijalni, virtualni vodič muzejom i audiovizualna pomagala*.

Posle pauze, druga moderatorka, Sarita Vujković iz Banja Luke, najavila je Željku Kolveshi iz Muzeja grada Zagreba koja je govorila o tome *Kako procijeniti rad muzeja*, potom je govorila Snježana Pintarić, ravnateljica MSU iz Zagreba, na temu *Novi muzej – inovativni pristup*. Enes Škrgeo, kustos književnosti iz Memorijalnog muzeja Rodne kuće Iva Andrića iz Travnika, predstavio je projekat *Srednjevjekovno trgovište*

Garbun u tvrđavi Stari grad u Travniku. Kolega Vladimir Krivošejev, iz Srbije, govorio je o slučaju nove postavke Narodnog muzeja u Valjevu.

Na poslepodnevnoj sesiji moderatorka je bila Borka Božović, a u raspravi je, najpre, Zvezdana Antoš iz Etnografskog muzeja iz Zagreba govorila o veoma uspešnom učešću u konkurisanju kod fondova EU namenjenim kulturi do 2013. godine. Marko Stojanović iz Srbije obradio je temu *Muzeji kao svedoci i učesnici*, a Moamer Šehović, kustos Muzeja Sarajeva, predstavio je *Vizuelizaciju depadansa Muzeja Sarajeva*, dok je Sarita Vujković govorila o *Produkcijskoj i postprodukcijskoj ulozi MSU Republike Srpske u kontekstu kreiranja savremene umjetničke scene*. Iris Biškupić-Bašić, viša kustosica Etnografskog muzeja iz Zagreba, iznela je projekat o *Tradicijskim igračkama Hrvatskog Zagorja na UNESCO listi nematerijalne baštine*. Na kraju ove sesije veoma zanimljivo o inovacijama pedagoške službe muzeja s ciljem povećanja posete govorila je Mila Karas iz Prirodnjačkog muzeja iz Beograda.

Na poslednjoj sesiji (moderator Damodar Frlan) govorili su: Slavka Miroslavljević na temu *Od muzeja Vrbaske banovine do Muzeja Republike Srpske (1930 – 2010)*, Bratislav Teinović se nadovezao sa

Dvorac Oršić

temom *Istorijske zbirke, inovacije i transformacije u istom muzeju*. Davor Fulanović, direktor Tehničkog muzeja iz Zagreba, izneo je njihova iskustva sa *Festivala znanosti*. Muzejski arhitekta Aida Sulejmanagić je prezentirala *Osnivanje Tehničkog muzeja u Sarajevu sa vizuelnom prezentacijom objekata muzejske postavke*. Naša koleginica Zorica Civrić iz Muzeja nauke i tehnike je predstavila *Kulturu održivog razvoja – resurs muzeja*.

Na kraju ove konferencije predstavljen je kratki igrani film *Svakodnevica turske vojne posade u travničkoj tvrđavi*, multimedijalni CD s virtuelnom rekonstrukcijom tvrđave *Stari grad u Travniku*.

U okviru konferencije, učesnici su obišli Muzej seljačkih buna u čijem dvorištu je bio upriličen program sa kostimima iz srednjeg veka, viteškim igrama, plesovima i horskim

programom, što je bilo potpuno u skladu sa ambijentom prostora. Otvorena je i nova postavka u dvorcu Oršić pod naslovom *Plemićki grad Vrbovec na Sutli*.

Poslednjeg dana u Krapini je posećen novootvoreni Muzej krapinskih neandertalaca, uz stručno vođenje i film, a potom sledi odlazak za Zagreb u novootvoreni MSU, zatim obilazak postavke Etnografskog muzeja *Idemo na kavu* i Muzej grada Zagreba.

Može se zaključiti da je ovaj susret, kao i oni koji su mu prethodili, u Prijepolju i Sarajevu, bio zaista koristan, jer je razmena iskustava nešto što treba i dalje negovati, jer ona doprinosi boljem radu, razumevanju i boljim odnosima u celom regionu.

Iz Srbije je prisustvovalo ukupno devet predstavnika.

U saradnji sa Narodnim muzejem u Nišu, Nacionalni komitet ICOM-a Srbije organizovao je 20. septembra 2011. godine u Nišu jednodnevni seminar „Nove muzejske postavke i rekonstrukcija muzeja“

Seminar Nacionalnog komiteta ICOM-a u Nišu

NOVE MUZEJSKE POSTAVKE I REKONSTRUKCIJA MUZEJA

Marija Radin

Seminar, održan u Galeriji Sinagoge, predstavlja nastavak veoma posećenog i uspešnog sličnog seminara iz Pedagoškog muzeje u Beogradu 2008. godine. Imao je za cilj da se kolege iz regiona uključe u razmenu znanja i iskustava o planiranju i realizaciji projekta rekonstrukcije muzejske zgrade, odnosno izložbenog prostora.

Sredstva za organizaciju i realizaciju seminara Nacionalni komitet ICOM-a Srbije je obezbedio učešćem na Konkursu Ministarstva kulture, informisanja i informacijskog društva za sufinansiranje projekata iz oblasti kulturnog nasleđa u Republici Srbiji u 2011. godini. Projekat je napisala Komisija za organizovanje seminara Nacionalnog komiteta u sastavu Tatjana Nedeljković, Centralni institut za konzervaciju u Beogradu, i Draginja Maskareli, Muzej primenjene umetnosti u Beogradu, u saradnji sa Slavicom Nikolić, Narodni muzej u Nišu.

Predavači na seminaru su bili:

- Božidar Vorgić, direktor Muzeja u Zrenjaninu, sa temom „Reinženjering Narodnog muzeja u Zrenjaninu“;
- mr Ljubiša Vasiljević, direktor Narodnog muzeja Kruševac, sa temom „Rekonstrukcija i adaptacija centralne zgrade Narodnog muzeja Kruševac“;
- Slavoljub Pušica, direktor Muzeja u Prijepolju, sa temom „Rekonstrukcija i obnova objekta Muzeja u Prijepolju i letnje kulturne scene“;
- Tatjana Mihailović, kustos, Narodni muzej Kraljevo, sa temom „Sala za arheologiju kao koncept drugačije komunikacije, Nova stalna postavka Narodnog muzeja u Kraljevu“;
- Asja Drača-Muntean, samostalna savetnica, Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva, sa temom „Potencijalni izvori finansiranja kulture“;
- Prof. dr Mila Popović-Živančević, direktorka

Seminar Nacionalnog komiteta ICOM-a u Nišu

Centralnog instituta za konzervaciju, sa temom „Konzervatorski uslovi za muzejske postavke“;

- dr Tatjana Cvijetićanin, direktor Narodnog muzeja u Beogradu, sa temom „Postavka u funkciji muzeja - Pripreme Narodnog muzeja u Beogradu za novu osnovnu postavku“;
- mr Igor Stepančić, dizajnerski studio „Blue Print“, sa temom „Kako je napravljena izložba *Paja Jovanović - Paul Joanowitch*, Narodni muzej Beograd u gostima u Galeriji SANU, Beograd“
- Vesna Dušković, kustos Etnografskog muzeja u Beogradu, sa temom „Muzejski predmet ili dizajn i tehnologija“.

Seminar su otvorili Slavoljub Pušica, predsednik Nacionalnog komiteta, i Slaviša Popović, direktor Narodnog muzeja u Nišu. Moderatori u prvoj i drugoj sesiji su bile Marija Bujić i Slavica Nikolić, članice Izvršnog odbora Nacionalnog komiteta.

Seminaru je bio veoma posećen, prisustvovalo je oko 70 kolega iz regiona jugoistočne Srbije ali i šire - Dimitrovgrad, Niš, Negotin, Zaječar, Knjaževac, Vlasotince, Leskovac, Piroć, Bor, Smederevo, Prokuplje, Smederevska Palanka, Šabac, Zrenjanin i Beograd.

NAPREDAK MOGUĆ, UZ PROMENU PRISTUPA RADU

U decembru namenska taktilna izložba o Raškoj školi arhitekture

Ivan Kručićanin

Galerija fresaka Narodnog muzeja u Beogradu već duži niz godina pokušava da poboljša ponudu inkluzivnih programa. U protekloj deceniji ostvarena je povremena ili trajna saradnja sa jednim brojem udruženja osoba s invaliditetom i zainteresovanim pojedincima i realizovan veći broj namenskih izložbi, predavanja, promocija, radionica i edukativnih programa.

Budući da Galerija fresaka, kao i Narodni muzej, već godinama radi u izuzetno teškim uslovima, očekujući adaptaciju, skoro sve intervencije i aktivnosti izvedeni su zahvaljujući sopstvenim, veoma skromnim sredstvima. I pored toga, postignut je značajan napredak u poboljšanju pristupačnosti galerijskog prostora i sadržaja. Nakon konzervatorskih intervencija Slobodana Savića, nekada višeg restauratora Narodnog muzeja, izložene skulpture (replike trifore i portala iz Studenice, portal katedrale u Trogiru, portal iz Dečana, konzole Studenice i Dečana) postale su bezbedne za dodirivanje.

Rampa za korisnike invalidskih kolica na ulazu

U toku 2003. godine deo ulaznog stepeništa preuređen je u rampu za korisnike invalidskih kolica, nakon čega je bilo moguće pokrenuti veći broj aktivnosti namenjenih osobama s invaliditetom.

U Galeriji fresaka otada je organizovano nekoliko namenskih izložbi, predavanja, vođenja kroz postavku, kao i radionica. U početku su one mahom bile vezane za proslavu 3. decembra, Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, ali su neki sadržaji nakon ovih namenskih izložbi ostali stalno dostupni u izložbenom prostoru. Posle uvođenja rampe, sledeći korak bio je obezbeđivanje dva namenska parking mesta za invalide ispred Galerije fresaka. U nekoj od narednih faza očekivane adaptacije galerije trebalo bi da prostor bude opremljen i odgovarajućim pristupačnim toaletom, što će biti nužan uslov za redovnije organizovanje i realizaciju inkluzivnih programa.

U prethodnom periodu Galerija fresaka bila je najviše okrenuta radu sa slepim i slabovidim osobama, u čemu je imala veliku pomoć Saveza slepih Srbije, Specijalne škole za obrazovanje slepih *Veljko Ramadanović* i nekoliko posebno zainteresovanih članova Saveza.

Tihomir Nikolić pored taktilne makete manastira Žiže

Prostor Galerije fresaka korišćen je i za aktivnosti udruženja koja se bave inkluzijom, poput Udruženja invalida iz Pančeva, Inkluzivnog pokreta, Centra za samostalni život invalida i drugih.

Od 2009. godine, švedska nevladina organizacija Kulturno nasleđe bez granica (CHWB – Cultural Heritage Without Borders) finansijski je podržala projekat pod nazivom *Taktilna galerija srednjovekovnih spomenika*, kojim je predviđena izrada taktilnih maketa i formiranje namenske edukativne inkluzivne galerije u budućnosti. Za izradu maketa angažovan je diplomirani konzervator skulpture Nikola Marković, a konsultovani su stručnjaci Saveza slepih, posebno mr Tihomir Nikolić, dugogodišnji spoljni saradnik Narodnog muzeja. Krajem 2010. ista organizacija donirala je muzeju mašinu za štampanje

na Brajevom pismu, koja nam omogućava štampanje pratećih kataloga, legendi i tekstova namenjenih slepim i slabovidim posetiocima.

Kao rezultat ove saradnje, u Galeriji fresaka za decembar ove godine priprema se namenska taktilna izložba o Raškoj školi arhitekture, na kojoj će biti izloženo šest spomenika ove škole, uz prateći katalog štampan krupnim slovima i na Brajevom pismu. U toku trajanja izložbe biće organizovana i prateća predavanja, vođenja kroz izložbu i edukativne radionice.

Namera nam je da u Galeriji fresaka stvorimo pristupačan i prijatan prostor, u koji će osobe sa invaliditetom i njihovi prijatelji redovno dolaziti i da pokažemo da je napredak moguć i bez velikih ulaganja, uz promenu pristupa radu i svestranije korišćenje raspoloživih uslova.

GODŠNJE NAGRADE NK ICOM-a

Na Skupštini održanoj 25.06.2010. godine u Atrijumu Narodnog muzeja u Beogradu dodeljene su godišnje nagrade Nacionalnog komiteta ICOM-a u kategorijama muzej godine, projekat godine, publikacija godine, kustos godine i zahvalnica NK ICOM-a predstavnicima štampanih i elektronskih medija za izuzetan doprinos u afirmisanju muzejske delatnosti tokom 2009. godine.

Komisija za dodeljivanje Godišnje nagrade Jugoslovenskog nacionalnog komiteta ICOM –a je radila u sastavu Olga Vasić, predsednik, Milica Cukić i Branislava Jordanović.

NAGRADA PROJEKAT GODINE

dodeljena je Galeriji Matice Srpske za projekat Adaptacija i formiranje stalnih postavki XVIII, XIX i prve polovine XX veka i Narodnom muzeju u Beogradu za izložbu Paja Jovanović / Paul Joanowitch, Galerija SANU, Beograd, 23.12.2009–07 03.2010. autora kustosa Petra Petrovića.

NAGRADA PUBLIKACIJA GODINE

dodeljena je izdanju izdanju Spomen-zbirke Pavla Beljanskog Jovanov, J. (ed.) (2009): Spomen-zbirka Pavla Beljanskog.

NAGRADA KUSTOS GODINE

dodeljena je Jeleni Perać, kustoskinji Muzeja primenjene umetnosti, Beograd.

ZAHVALNICA predstavnicima štampanih i elektronskih medija za izuzetan doprinos u afirmisanju muzejske delatnosti dodeljena je Dejana Stojanović, novinarki nedeljnika „Borski problem“ iz Bora.

Komisija je konstatovala da **Galerija matice srpske**, kao jedini kandidat za Godišnju nagradu u kategoriji **MUZEJ GODINE**, ne može biti razmatrana po odredbi iz prvog stava člana 15 Pravilnika o dodeljivanju Godišnje nagrade Nacionalnog komiteta ICOM-a (Komisija razmatra dodeljivanje nagrade samo u slučaju da za odgovarajuću kategoriju postoje najmanje tri predloga.) Na osnovu toga Komisija je jednoglasno donela odluku da ne razmatra dodeljivanje godišnje nagrade za 2009. godinu u kategoriji muzej godine.

AVICOM

MEĐUNARODNI KOMITET ZA AUDIOVIZUELNE I NOVE TEHNOLOGIJE SLIKE I ZVUKA

AVICOM savetuje, informiše i povećava svest muzejskih profesionalaca o mogućnostima audiovizuelnih metoda i novih tehnologija koje se nude muzejima. Naredna AVICOM-ova konferencija biće održana u Montrealu u jesen 2012. sa temom: *Razvoj tehnologija i pojava novih muzeoloških profesija.*

CAMOC

KOMITET ZA ZBIRKE I AKTIVNOSTI MUZEJA O GRADOVIMA

CAMOC je forum za profesionalce koji rade u u muzejima o gradovima ili su zainteresovani za njihov rad.

CECA

KOMITET ZA EDUKACIJU I KULTURNU AKCIJU

CECA okuplja edukatore u muzejima i druge muzejske profesionalce zainteresovane za edukaciju i kulturu, koji rade na istraživanju, upravljanju, tumačenju, izlaganju, programima, medijima i evaluaciji.

U 1912. godini Konferencija CECA-e biće održana u Jerevanu, Jermenija, od 20. do 25. oktobra. Tema će biti *Muzeji i pisana komunikacija.*

CIDOC

KOMITET ZA DOKUMENTACIJU

CIDOC je posvećen dokumentaciji muzejskih zbirki. Komitet okuplja kustose, bibliotekare i specijaliste za informatiku zainteresovane za dokumentaciju, registraciju upravljanje zbirka i kompjuterizaciju. Konferencija Icoma u 1912. godini biće održana u Helsinkiju od 10. do 14. juna.

CIMAM

KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE MODERNE UMETNOSTI

CIMAM je forum o zbirka i izložbama moderne i savremene umetnosti. Negovi

članovi učestvuju na godišnjim konferencijama posvećenim praktičnim, etičkim i filozofskim problemima koji se tiču ovih muzeja.

CIMCIM

KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE MUZIČKIH INSTRUMENATA

CIMCIM promoviše i organizuje profesionalne aktivnosti koje se tiču zbirki i muzeja muzičkih instrumenata.

CIMUSET

KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE NAUKE I TEHNOLOGIJE

CIMUSET je sastavljen od muzejskih profesionalaca na polju nauke i tehnologije. Komitet nije posvećen samo tradicionalnim muzejima nauke i tehnologije, najšire zasnovanim istorijski i kolekcionarski, već, takođe, savremenim naučnim centrima, radeći prevashodno na popularizaciji i promociji nauke i tehnologije među decom i omladinom.

CIPEG

KOMITET ZA EGIPTOLOGIJU

CIPEG promoviše saradnju među kolegama za proučavanje očuvanje i predstavljanje egipatskih zbirki, spomenika i lokaliteta.

COMCOL

KOMITET ZA KOLEKCIONIRANJE

COMCOL-ova misija je da produbljuje diskusije i širi znanje o praksi, teoriji i etici kolekcioniranja i razvoja zbirki materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasleđa.

COSTUME

KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE KOSTIMA

COSTUME komitet je forum muzejskih profesionalaca posvećenih proučavanju, tumačenju i očuvanju svih aspekata odeće.

DEMHIST

KOMITET ZA MUZEJE ISTORIJSKIH KUĆA

DEMHIST je međunarodni forum za raspravu o problemima i rešenjima koji se posebno tiču konzervacije i upravljanja muzeja istorijskih

kuća. Sledeća konferencija DEMHIST-a biće u Peruđi, Italija, od 18. do 20 aprila 2012, a tema je: *Kuća muzej. Vlasnici i njihove umetničke zbirke.*

GLASS

KOMITET MUZEJA I ZBIRKI STAKLA

GLAS je otvoren za kustose i konzervatore stakla iz celog sveta. Članovi istražuju i čuvaju staklene sudove i prozore iz svih zemalja u kojima je postojala proizvodnja stakla od antike do današnjih dana.

Konferencija GLASS-a u 2012. godini biće u SAD-u, u Corningu od 5. do 9. juna i Toledu (u Ohaju) od 10. do 11. juna.

ICAMT

KOMITET ZA ARHITEKTURU I MUZEJSKE TEHNIKE

ICAMT nudi forum za razmenu ideja i ekspertiza svima koji su zainteresovani za arhitekturu muzeja, planiranje, konstrukciju i programiranje ili bilo koji drugi aspekt proizvodnje i dizajniranja izložbi.

ICDAD

KOMITET ZA MUZEJE I ZBIRKE DEKORATIVNE UMETNOSTI I DIZAJNA

ICDAD je posvećen muzejima i zbirkama primenjene i dekorativne umetnosti koje se čuvaju u muzejima, kućama, zamkovima i istorijskim spomenicima.

ICEE

KOMITET ZA RAZMENU IZLOŽBI

ICEE je forum za širenje znanja i iskustva o izložbama. Komitet se bavi mnogim različitim aspektima razvoja izložbi, njihove cirkulacije i razmenama. On, takođe, sakuplja informacije o postojećim i potencijalnim putujućim izložbama.

ICFA

KOMITET ZA LIKOVNE UMETNOSTI

ICFA okuplja profesionalce koji rade u muzejima i umetničkim galerijama koje sakupljaju dela starih majstora i ulja na platnu i skulpture iz devetnaestog veka.

ICLM

KOMITET MUZEJA KNJIŽEVNOSTI

ICLM ima za cilj da razvija aktivnosti kakva su istraživanja, publikovanje, izložbe i edukacija za književno-istorijske/biografske i muzeje kompozitora.

ICMAH

KOMITET MUZEJA I ZBIRKI ARHEOLOGIJE I ISTORIJE

ICMAH je posvećen muzejima koji čuvaju i interpretiraju kulturno nasleđe i posreduju u njegovom predavljanju, ilustrujući na taj način složen odnos čoveka prema društvu.

ICME

KOMITET ZA ETNOGRAFSKE MUZEJE I ZBIRKE

ICME brine o izazovima sa kojima se suočavaju etnografski muzeji i zbirke u svetu koji se menja.

ICMEMO

KOMITET ZA MEMORIJALNE MUZEJE U SEĆANJU NA ŽRTVE JAVNIH ZLOČINA

ICMEMO ima za cilj da neguje odgovorno istorijsko pamćenje i da održi kulturnu saradnju kroz obrazovanje i korišćenje znanja u interesu mira, što je, takođe, glavni cilj Uneska.

ICMS

KOMITET ZA MUZEJSKU BEZBEDNOST

ICMS deluje kao glavni savetnik Icoma i njegovih članova na polju bezbednosti, protivpožartne zaštite i pripravnosti u slučaju određenih katastrofa.

ICOFOM

KOMITET ZA MUZEOLOGIJU

ICOFOM je glavni međunarodni forum za muzeološke debate. U najširem smislu, muzeologija se bavi teoretskim pristupom bilo kojoj individualnoj ili kolektivnoj ljudskoj aktivnosti koja se odnosi na očuvanje, interpretaciju i komunikaciju kulturnog i prirodnog nasleđa u društvenom kontekstu u kome se odvija specifičan odnos čovek/predmet.

ICOM-CC

KOMITET ZA KONZERVACIJU

ICOM-CC nudi konzervatorima, naučnicima, kustosima i drugim profesionalcima mogućnost da sarađuju, proučavaju i promovišu konzervaciju i analize dela značajnih za kulturu i istoriju.

ICOMAM

KOMITET ZA MUZEJE ORUŽJA I VOJNE ISTORIJE

ICOMAM podstiče proučavanje oružja, oklopa, artiljerije, utvrđenja, uniformi, zastava i medalja i razvija i održava odnose između muzeja i drugih institucija koje se bave očuvanjem i tumačenjem tih artefakata.

ICOMON

KOMITET ZA MUZEJE NOVCA I BANAKA

ICOMON okuplja stručnjake iz numizmatičkih muzeja i muzeja finansijskih i ekonomskih institucija ili kompanija.

ICR

KOMITET ZA REGIONALNE MUZEJE

ICR je komitet za regionalne muzeje i bavi se ulogom ovih muzeja u njihovim zajednicama u pogledu kulture, istorije, životne sredine, društvenog razvoja i jezika. Naredna godišnja konferencija ICR-a biće u Srbiji 2012.

ICTOP

KOMITET ZA OBUKU KADROVA

ICTOP ima za glavni cilj da promoviše obuku i

profesionalni razvoj i da ustanovi standarde za muzejske uposlenike tokom njihove karijere.

INTERCOM

KOMITET ZA MENADŽMENT

INTERCOM radi na razvoju dobrog upravljanja muzejima širom sveta.

MPR

KOMITET ZA MARKETING I ODNOS S JAVNOŠĆU

MPR okuplja muzejske profesionalce koji rade na marketingu, komunikacijama i razvoju. (prikupljanje sredstava).

NATHIST

KOMITET ZA PRIRODNJAČKE MUZEJE I ZBIRKE

NATHIST brine o očuvanju biološkog diverziteta u muzejskim zbirkama i prirodnom okruženju, naučnim proučavanjima svetskog prirodnjačkog nasleđa i edukaciji najšire javnosti kroz muzejske izložbe, konferencije i obiliske terena.

UMAC

KOMITET ZA UNIVERZITETSKE MUZEJE I ZBIRKE

UMAC je forum za sve one koji rade ili su povezani sa akademskim muzejima, galerijama i zbirkama (uključujući herbarijume i botaničke bašte). Naredna konferencija UMAC-a biće u Nacionalnom muzeju Singapura od 10. do 12. oktobra 2012. godine.

ICOM SRBIJA
1/2011, Izlazi jednom godišnje, Godina I

Izdavač: Nacionalni komitet ICOM-a Srbije
Trg Republike 1a, Beograd
icom.serbia@gmail.com; Tel.: ++381643978675
Za izdavača: Slavojub Pušica, predsednik NK ICOM-a Srbije

Uređuje Odbor za informisanje NK ICOM-a Srbije
Odgovorni urednik: Živojin Tasić
Urednik tematskog dela: Ana Panić
Tehnički urednik: Jelena Tucaković
Lektor: Živojin Tasić

Dizajn i priprema za štampu: Jelena Tucaković
Prevodi sa engleskog: Ana Panić, Živojin Tasić
Štampa: MediaArt, Leskovac
Tirtaž: 500

Štampanje omogućilo
Ministarstvo kulture, informisanja
i informacionog društva Republike Srbije

Štampanje završeno decembra 2011.

UDK
ISSN

TRI DOBRA RAZLOGA DA POSTANETE ČLAN ICOM-a

1. Postanite deo međunarodne muzejske zajednice:
 - Upoznajte svetski priznate muzejske profesionalce
 - Razvijajte profesionalnu mrežu
 - Delite i razmenjujte stručna mišljenja
 - Učestvujte u nekoj od 150 konferencija koje ICOM organizuje svake godine
 - ICOM-ova Generalna Konferencija 2013. će biti održana u Rio de Žaneiru
2. Uključite se u međunarodne javne misije:
 - Zastupate muzejske standarde
 - Doprinesite razvoju muzeja
 - Učestvujte u borbi protiv nelegalne trgovine kulturnim dobrima
 - Sarađujte na spašavanju muzeja širom planete
3. Korist koju ćete imati od ICOM-ovih servisa:
 - Bićete informisani o najnovijim trendovima i inovacijama u muzejskoj praksi zahvaljujući časopisu ICOM News i biltenu koji ćete dobijati elektronskom poštom
 - Imaćete priliku da koristite 50 000 publikacija koje će vam biti dostupne u dokumentacionom centru UNESCO-a i ICOM-a u Parizu

Tu su i mnoge druge prednosti:

- Zašto da plaćate ulaz u muzeje? ICOM-ova kartica je vaš međunarodni pasoš koji će vam omogućiti besplatan ulaz u muzeje širom sveta
 - Stipendije za putovanja na ICOM-ove konferencije, seminare i radionice
 - Popusti i povlašćene cene

icom.serbia@gmail.com